

DE OORLOG, 12 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27906]

[Zaterdag 12 December 1914]

Inhoudsopgave 12 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27906]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	2
Officieele Duitsche berichten.	2
In België en Frankrijk.	3
Domrémy la Pucelle.	3
Bommen in Hazebrouck geworpen.	3
Een tegenslag voor v. Kluck.	3
Engelsche berichten.	3
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	4
Officieele Duitsche berichten.	4
Oostenrijksch legerbericht.	4
In Hongarije.	4
Om Lodz.	4
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	5
De Oostenrijkers in Servië.	5
In Servië.	5
Op Zee.	5
De slag bij de Falkland-eilanden.	5
Hoe de "Karlsruhe" de "Van Dyck" in beslag nam.	5
BELGIË.	6
De toestand in België.	6
RUSLAND.	7
Maxim Gorki als ziekenverpleger.	7
DUITSCHLAND.	8
De nieuwe generalissimus.	8
Een kranig stukje.	9
TURKIJE.	9
Een toelichting.	9
Nederland en de Oorlog.	10
Uitvoerverbod van wollen lompen.	10
Mijnen.	10
Antwerpen-Vlissingen.	10
Duitschland en de Vlaamsche beweging.	10
Spionitis te Mombasa.	11
Vluchtoorden en Belgische dorpen in het Zuiden.	11
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27906]	14
DE OORLOG	14
De algemeene toestand.	14
Op het Westelijk oorlogstooneel.	16
De inneming van Vermelles.	16
In België en Frankrijk.	16
La Bassée veroverd door de Franschen?	16
De strijd aan de Yser.	16
Helden.	17
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	18
Russisch communiqué.	18
De positie der Duitschers.	18
Op Zee.	18
Duitsche onderzeeër vernietigd?	18
Batoem door de Turken beschoten.	18
Een nieuw gevecht.	18
De zeeslag bij de Falklandeilanden.	19
BELGIË.	19
Een "zwarte lijst".	19
Wat België verloor!	19
Uit Vlaanderen.	19
DUITSCHLAND.	20
De Belgische gezant te Kopenhagen.	20
Tsjenstochof Kaiserberg.	20

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

Dertig dagen in Duitsche gevangenschap.....	20
ENGELAND.	23
Oorlog-spielgoed.	23
Sir Henry Howard.	25
De debatten in de Italiaansche Kamer.	25
Berichten uit Londen.	25
Engeland en Japan.	26
Soldatenvrouwen.	26
Lord Kitchener eere-kolonel.	26
De Britten buiten het Rijk.	26
ZUID-AFRIKA.	26
De dood van generaal Beyers.	26
Een redevoering van De Wet.	27
DENEMARKEN.	28
Een buitengewone gezant naar Engeland.	28
VEREENIGDE STATEN.	28
Amerikaansche vredesvrienden.	28
Over mijnen en het mijnengevaar. II.	28
De vrouwelijke agent van politie.	30
Nederland en de oorlog.	30
Verkeer met Duitschland.	30
De aanhouding van mr. Van Rossem.	31
Onze gezant in Frankrijk.	31
De Spion!	31
Het bezoek van minister Bosboom aan Soesterberg.	31
Op Zee.....	31
Slag bij de Falklandeilanden.	31
De "Good Hope".	31
RUSLAND.	32
Wat doen de Russen in de Boekowina?	32
BELGIË.	33
De Belgische onderzoekings-commissie.	33
DUITSCHLAND.	33
Het aftreden van Von Moltke.	33
Brand in een kazerne te Kiel?	33
ENGELAND.	34
Uitvoer naar het vasteland.	34
VEREENIGDE STATEN.	34
In zake spionnenvrees.	34
FRANKRIJK.	34
Terecht gewezen.	34
De regeering te Parijs terug.	35
De Staat kleedt den soldaat.	35
De lichting 1916.	35
ITALIË.	36
Turkije en Italië.	36
RUSLAND.	36
Een treinbotsing.	36
BALKAN-STATEN.	36
Verkeer geschorst.	36
BEURS EN NIJVERHEID.	36
Uit Engeland.	36
Maximumprijzen voor metalen in Duitschland.	36
De Russische uitvoer en de oorlog.	36
Turksche fondsen.	37

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

10 **Een tegenslag van Von Kluck. - Om Lodz. - Toestand in België. - De slag bij de Falklandeilanden.**

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Officieele Deutsche berichten.

15 BERLIJN, 11 Dec. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld: In Vlaanderen gingen wij vooruit.

Westelijk en Oostelijk van het Argonnevond werden vijandelijke artilleriestellingen met goed succes beschoten.

De Fransche aanval op het Bois du Prêtre ten westen van Pont-à-Mousson werd afgeslagen.

20

In België en Frankrijk.

PARIJS, 11 Dec. (Reuter.) (Communiqué.) De vijand trad gisteren weder actief op in de buurt van Yperen. Hij deed verschillende aanvallen op onze linies en bezette een onzer loopgraven. Wij zijn echter vorderingen blijven maken in de richting van de vijandelijke linies.

25

In Argonne hebben wij onze loopgraven vooruit geschoven en twee aanvallen der Duitschers afgeslagen.

Wij hebben het station Aspach ten zuiden van Thann genomen.

Op andere plaatsen hadden artillerie-duels plaats.

30

Domrémy la Pucelle.

Wij hebben van Fransches zijde indertijd ontroerende beschrijvingen ontvangen van de vernietiging van Domrémy la Pucelle door de Duitschers, die uit barbaarsheid na de inneming, met den grond zouden hebben gelijk gemaakt.

35

Uit een mededeeling van den "ooggetuige" in het Britsche leger blijkt, dat Domrémy la Pucelle, de geboorteplaats van Jeanne d'Arc, nooit in handen van de Duitschers is geweest, zoodat zij die plaats ook niet hebben kunnen verwoesten.

Bommen in Hazebrouck geworpen.

40

BERLIJN, 11 Dec. (Bureau Norden.) Op het marktplein te Hazebroek, waar gisteren door Duitschers bommen werden geworpen, waren juist eventevoren president Poincaré en generaal Joffro geweest.

Negen Engelsche soldaten werden door de bommen gedood en vijftien gewond.

45

Een tegenslag voor v. Kluck.

Een merkwaardig geval, waarbij een gasfabriek een rol speelt, wordt door het "Journal of Gaslighting" vermeld:

50

"Het was op Zondag 6 September, dat het hoofdkwartier van generaal Von Kluck bij den snellen opmarsch van het Deutsche leger naar Parijs te Coulommiers werd gevestigd in een afgelegen woning. Op dien avond was Von Kluck met zijn geheelen staf bezig het veldtochtsplan voor den volgenden dag uit te werken, toen plotseling het gas lager en lager ging branden en ten slotte geheel uitging. Von Kluck was in groote ?, omdat hij niet wist wat hem in donker ? overkomen. Zijn omgeving maakte zich voor de verdediging gereed en enkele officieren zochten te vergeefs naar kaarsen. De generaal Darmstadt snelde naar het stadhuis en nam daar den gemeente-secretaris gevangen, waarna hij hem mee deed ?eren naar de gasfabriek. Daar bleek, dat de gashouder volkomen leeg waren [was?], omdat de gas-directeur den vorigen dag aan den haal was gegaan. Niettemin werden de ?ere, de secretaris en de griffier gevangen gehouden, met toezegging den volgenden morgen te worden doodgeschoten, terwijl aan de stad 100,000 fr. boete werd opgelegd. Met dat al was veel tijd verloren gegaan, het werk van den Generalen Staf was volkomen gedesorganiseerd, en er moest een nieuw verdedigingsplan worden opgemaakt. De nacht was intusschen reeds ver gevorderd en de Engelsche troepen konden aanrukken, en den aanval beginnen. Toen moest Von Kluck zonder gereed plan vechten met het gevolg dat de Duitschers terug moesten. Dat was het begin van den tegenslag der Duitschers aan de Marne.

65

"Hoewel op zichzelf een klein feit, is wellicht het vluchten van den directeur der gasfabriek te Coulommiers de oorzaak, dat de Duitschers voor Parijs moesten terugtrekken."

70

Dit lezen wij in "Lucht. Licht. Water" orgaan van den Loodgietersbond.\Men kan er van zeggen: "Se non è vero ben trovato".

Engelsche berichten.

75

Blijkens door de Engelsche legatie verstrekt communiqué van het ministerie van buitenlandsche zaken te Londen, bericht de Board of Trade dat de geregistreeerde waarde van de uitvoeren van Britsche producten in November 24.6 millioen ponden sterling bedroeg, exclusief de zeer groote waarde aan goederen, naar Frankrijk ten dienste van het leger uitgevoerd. De waarde der invoeren in November was 56 millioen pond, een toeneming van 4.4 millioen pond vergeleken met October.

80

Meer dan 7 millioen centenaars tarwe werd in November in het Vereenigd Koninkrijk ingevoerd tegen een gemiddelden prijs van 42 sh. 10 d. per "imperial quarter". In Oostenrijk is de prijs der tarwe bijna verdubbeld. Hij bedraagt 76 sh. 9 d. per

quarter te Weenen, waar in November maximum-prijzen werden vastgesteld. Cacao deed te Hamburg einde November 142 sh. en 145 sh. per centenaar voor twee standaard-soorten, vergeleken met 58 sh. en 65 sh. voor dezelfde qualiteiten te Londen.

85

Op het Oostelijk oorlogstoooneel.

Officieele Deutsche berichten.

BERLIJN, 11 Dec. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld: Ten Oosten van de Masurische meren is de toestand onveranderd.

90

In Noord-Polen gaat onze aanval voort. Uit Zuid-Polen wordt niets nieuws gemeld.

Oostenrijksch legerbericht.

WEENEN, 11 Dec. (W. B.) Officieel wordt bekend gemaakt: "Onze operaties in de Karpathen verlopen geheel en al volgens het opgemaakt plan.

95

De vijand bood gisteren meestal slechts tegenstand met zijn achterhoeden. Deze werden teruggeslagen.

In Galicië is de beslissing nog niet gevallen. Waar de Russen aanvallen deden, werden zij met zware verliezen afgeslagen.

100

Ook gisteren duurde de kalmte aan het front in Polen voort. Przemysl is slechts ingesloten door den vijand, een aanval op de stad heeft hij nog niet gedaan. De wakkere bezetting verontrust de, op respectabelen afstand van den vestinggordel gelegerde, insluitingstroepen bijna dagelijks door grootere en kleinere uitvallen."

In Hongarije.

105

BOEDAPEST, 11 Dec. (W. B.) Het blad "Az. Est" deelt mede, dat het komitaat Saros geheel en al door de Russen ontruimd is. Zij verlieten het gebied van het komitaat over de Doekla-pas. Bartfa (Duitsch Bartfeld) is weder in Oostenrijksch-Hongaarsche handen.

110

Om Lodz.

Een correspondent van de "Daily Tel." schrijft over het verloop van den slag bij Lodz, dat, nadat de Duitschers Zgierz ingenomen hadden, de strijd in een nieuwe phase kwam.

115

In plaats van hun ringvorm, met een opening van 5 K.M. te bewaren, strekten de Duitschers hun front uit over Zgierz-Strykof en versterkten Zgierz; machinegeweren werden op de daken geplaatst, artilleriestellingen gemaakt, en zware prikkeldraadversperringen uitgezet.

Ten westen van Lodz, in de districten van Alexandrovo en Lask, vocht een ander deel van generaal Mackensen's leger.

120

Gedurende het bombardement van de stad was het gevecht het hevigst tusschen Lodz en Bresin, een richting die evenwijdig is aan den hoofdweg tusschen Zgierz en Strykof. Hier waren de Deutsche loopgraven, tegenover die der Russen, die tusschen Lodz en Bresin lagen.

125

Daarachter was het woud, dat een woud van verschrikkingen geworden is; in de eerste dagen van het gevecht, vluchtten de boeren er in... nu is het een kerkhof van onbegravenen.

Men zegt, dat, toen des avonds het schieten ophield, de lucht vervuld was van de smartkreten der gewonden; aan de houdingen der lijken ziet men trouwens nog dat zij niet plotseling gestorven zijn.

130

Aan den voet van een boom zit een lichaam; het hoofd helt over naar de aarde en de handen zijn krampachtig omhoog geheven, en omklemmen een paar bladerlooze takken. Het is of de doode nog leeft, en zich omhoog wil werken om hulp te zoeken in zijn vreeselijk lijden.

135

Een andere man, die op zijn zijde ligt, houdt den mond wijd geopend en de handen uitgestrekt; misschien riep hij om hulp... maar niemand kwam om de diepe bajonetwond in zijn borst te verbinden.

Op een veld dicht bij den weg staat een zwaar Duitsch kanon. Een granaat heeft de wielen vernield en het kanon beschadigd. De Duitschers hebben de rest zelf onbruikbaar gemaakt en er een bordje bij gezet, waarop staat:

140

"Vijand, dit is niet ùw werk; verbeeld u dat niet; het was louter toeval; de kanonniers liggen hier begraven".

Vele quasi-graven bleken geen Deutsche gesneuvelden, maar groote hoeveelheden munitie te bevatten (die zullen de Deutsche heroveraars van Lodz dan wel weer opgegraven hebben.)

145

Ook de "Novoje Wremija" schrijft, dat rondom Lodz de Russen allerlei achter gelaten voorraden vonden, en de boeren groeven veel munitie op.

Het blad schrijft dit toe aan de haast die de Duitschers hadden om bij Bresin door de

Russische linies te breken, waarbij generaal Mackensen de zware transporten moest achterlaten.

150 De gevechten in het dorpje Bresin moeten vreeselijk geweest zijn; het bloed bedekt de straten en zit in groote plekken tegen de huizen gekleefd. De lichamen liggen er als rondgestrooid, ook binnen de huizen, waarin de Duitschers zich nog verdedigden; in een der woningen vond men een Duitscher, die met een bajonet aan den vloer geprikt was, zooals een vlinder in een doos.

155 Bij Alexandrow alleen verloren de Duitschers 70.000 man, aldus vertelt althans de correspondent van de "Daily Telegr."

Op het Zuidelijk oorlogstooneel.

De Oostenrijkers in Servië.

160 WEENEN, 11 Dec. (W. B.) Officieel wordt bericht onder dagteekening van 11 Dec.: "Op het zuidelijk oorlogstooneel hebben geen belangrijke gebeurtenissen plaats gehad. De voorgenomen dislocaties verlopen over het algemeen zonder groote gevechten met den vijand."

165 **In Servië.**

In het bericht in het avondblad, overgenomen uit de "Tirres", omtrent de actie der Serviërs tegen de Oostenrijkers, wordt gesproken van de aanstaande herovering van Belgrado. Dit is een zetfout. Geschreven was – zooals trouwens uit de volgende opmerking wel blijkt – Waljewo.

170

Op Zee.

De slag bij de Falkland-eilanden.

LONDEN, 11 Dec. (Reuter.) In den zeeslag bij de Falkland-eilanden werden aan Engelsche zijde zeven manschappen gedood en vier gewond. Geen enkel officier sneuvelde of werd gewond.

175

Hoe de "Karlsruhe" de "Van Dyck" in beslag nam.

Aan de "New-Yorker Staatszeitung" van 20 Nov. ontleent de "Frankf. Zeit". het volgende verhaal van een ooggetuige over het kaperen van het Engelsche stoomschip "Van Dyck" door den Duitschen kruiser "Karlsruhe", aan wiens vrij kaperleven intusschen ook reeds een einde is gemaakt:

180

Toen de "Van Dyck" op 15 October van La Plata vertrok, dachten vermoedelijk weinig passagiers, dat zij van den oorlog iets zouden merken. Want al bestond er geenerlei zekerheid, dat de reis tusschen Zuid- en Noord-Amerika met een Engelsch stoomschip zonder eenig incident zou worden volbracht, zoo was men toch volkomen onder den indruk van de verzekering in de bladen, dat Engeland de zee beheerschte en dat de vloot verdwenen was van den oceaan.

185

Wij verlieten Bahia op 23 October tegen den middag. Den 26sten even na 10 uur zagen wij rook in de verte, dadelijk daarop een schip en een minuut later nog één; beide voeren zoo direct op ons af, dat er niet aan te twijfelen viel wat zij eigenlijk wilden. Het meerendeel der passagiers meende echter, dat de kruiser met de vier schoorsteenen, die door een kolenschip werd gevolgd, een Engelsch of een Fransch was. Het schip heesch de oorlogsvlag en nu bemerkte men het IJzeren Kruis in de vlag. Het vreemde schip was de "Karlsruhe".

195

Een minuut later kwam het signaal "stoppen".

195

Terwijl op de "Karlsruhe" een boot neergelaten werd, snelden de beangste passagiers van de "Van Dyck" naar hunne hutten om hun geld en andere zaken van waarde op te halen. Toen kwam de kotter van de "Karlsruhe" langs zij, een luitenant, gevolgd door een paar gebruide matrozen, nam het schip in bezit, liet de draadlooze telegraphie buiten werking stellen en verzocht om de scheepspapieren. Weldra daarop werd bekend gemaakt, dat aan de passagiers en de bemanning 24 uur tijd gegeven werd om met al hun bagage het schip te verlaten. Voorloopig was slechts een in beslag genomen kolenschip, de "Farn", in de buurt, den anderen ochtend echter lagen er nog een genomen vrachtschip de "Indrani" en twee stoombooten van de Hamburg-Zuid-Amerika-lijn. De dag verliep zeer vergenoegd. Aan niemand werd eenige overlast aangedaan en men begon het avontuur reeds als een aangename onderbreking van de reis te beschouwen. De Deutsche officieren en manschappen gedroegen zich voorbeeldig. De Engelsche bemanning van de "Van Dijck" moest een verklaring onderteekenen, dat zij op eerewoord beloofden in dezen oorlog niet meer tegen Duitschland te zullen strijden en verder werd zij ongemoeid gelaten.

205

210

Den 27sten, vroeg in den ochtend, werd de bagage van boord gebracht. De booten van de "Van Dyck" waren echter in zoo'n treurigen toestand, dat het zonder de stoempinas en de kotters van de "Karlsruhe" en de andere schepen, die haar vergezelden, niet

mogelijk zou zijn geweest de menschen en hun goed te bergen.

- 215 De reis naar Para duurde zes dagen. Men wilde n.l. vermijden, dat de wereld te vroeg van de nieuwe daad van de "Karlsruhe" vernam. Het schip wilde tijd hebben zich van kolen en proviand uit het veroverde schip te voorzien. Intusschen brak voor de passagiers van de "Van Dyck", die aan boord van de "Asuncion" waren overgebracht, een kwade tijd aan. Het vrachtschip was niet ingericht voor passagiers en de bediening
- 220 liet alles te wenschen. De kapitein van het schip beval nu de Engelsche stewards van de "Van Dyck" een handje te helpen. Deze traden echter buitengewoon onbehoorlijk op en daar bovendien gefluisterd werd van een begin van muiterij tegen den kapitein en de verre in de minderheid zijnde Deutsche matrozen, werden deze eenvoudig met scherp geladen revolvers gewapend.
- 225 Over de verdere reis deelt het bericht niets mede.

BELGIË.

De toestand in België.

Een onzer berichtgevers seint uit Sluis:

- 230 Heden keerde ik terug van een driedaagsche reis naar Gent. Een herhaling van dezen tocht zal voorloopig niet mogelijk zijn, omdat mij te Eecloo door den commandant uitdrukkelijk werd gelast België te verlaten en naar Nederland terug te keeren. Op de keerzijde van mijn pas werd nog eens uitdrukkelijk vermeld, dat ik journalist ben, met vermelding erbij, dat geen "Pressevertreter" de grenzen mag passeeren.
- 235 Over deze uitwijzing en het verhaal van mijn tocht hoop ik eenige brieven te verzenden.

- Wat betreft den toestand van het bezette land het volgende: Te Ostende is de toestand verschrikkelijk, er wordt de bitterste armoede geleden; alleen omdat zoo goed als niemand de stad mag verlaten, drong tot dusver weinig van de ellende naar buiten
- 240 door. Bloem is in geheel de stad niet meer te krijgen en het brood, dat gegeten wordt, is zwarter dan dat, waarmede daar in gewone omstandigheden de paarden gevoerd worden. Petroleum is niet meer aanwezig. Kaas kost 4 fr., koffie 4½ fr. per Kilo. De gasfabriek werkt niet meer, omdat er in de stad geen kolen meer zijn. Alleen degenen, die aangesloten zijn aan de Electricische Centrale, kunnen nog licht maken. Alle
- 245 anderen moeten de lange winternachten in de duisternis doorbrengen. De cafés, waarvan sommige 's avonds verlicht worden door kaarsen, vinden nog slechts clientèle onder de Deutsche soldaten. Deze leven onder de dubbele beklemming van de ellende der stad en de angstige mogelijkheid ieder oogenblik naar het front te worden gecommandeerd en velen weten niets beters te doen dan hun leed te verdrinken.

- 250 De laatste veertien dagen werden in het geheel slechts vier paspoorten uitgereikt. Een van de bevoorrechten was zekere Arko, houder van een bekend nachthuis. Hoe deze de allermerkwaardigste vergunning wist te krijgen om, nog wel met een automobiel, een uitstapje te maken, is een raadsel. De man wist voor zichzelf een heel profijtelijk gebruik van de vergunning te maken door in Gent een groote hoeveelheid huishoudelijke
- 255 waren op te koopen en die in Ostende van de hand te doen. Alleen aan 500 K.G. koffie, die hij in Gent kocht voor 2.50 fr. en aan de handelaars in Ostende verkocht voor 3.50, verdiende hij aldus 500 fr.
- Ook in Brugge is de toestand zeer gedrukt. Groot gebrek heerscht ook daar, vooral aan kolen, maar tot dusver behoefde de straatverlichting althans nog niet afgesneden te
- 260 worden. Men is daar op de grens van het gebied, waar de Duitschers althans nog eenig verkeer toelaten. Om in Brugge te overnachten moet men echter eerst toestemming hebben van de "Kommandantur". Zonder deze toestemming mag geen hotelier of particulier iemand nachtverblijf verleen.

- 265 Eecloo heeft een geweldig strengen commandant. Niet alleen de bevolking, maar ook de soldaten moeten om 7 uur 's avonds binnen zijn. De onderofficieren mogen tot 8 uur in de cafés blijven, dan is het onherroepelijk sluitingsuur. Alleen de officieren mogen, voor wat hun persoon betreft, dit sluitingsuur verlengen, zooals in de officieele proclamatie vermeld wordt.

- 270 De werkloosheid is daar ook zeer groot, alleen de "India Jute Company" werkt vrijwel ongestoord door. Dat geeft tenminste aan 150 arbeiders in het plaatsje brood. Dan wordt de bevolking ook geplaagd door onophoudelijke requisities. Juist toen ik in het stadje was, had het Gemeentebestuur bericht gekregen, dat het onze Lieve Vrouwe-Klooster moest ingericht worden als herstellingsoord voor beterende typhuslijders en
- 275 de geheele inrichting daarvoor erbij moest geleverd worden. Bedden, matrassen, tafels, stoelen, onderkleederen, enfin haast alles, wat denkbaar is, tot honderd tandborstels toe, moest men leveren.

Wat echter de requisitieplaag betreft, deze teistert Gent wel het meest. Op het stadhuis verdringen zich dagelijks 10 tot 20 officieren om hun eischen in te dienen.

280 Bij een firma, den ijzerhandelaar Dutry Colson, werd op één dag voor niet minder dan
200.000 fr. aan waarde weggehaald. De mooiste kachels werden in beslag genomen om naar
de loopgraven te worden gevoerd. In de fruitwinkels wordt het mooiste fruit
weggehaald. Koffie, thee, kaas, hemden, borstrokken, ja, men kan zoo gek niet denken,
285 of de Duitschers hebben hun aandeel van den voorraad gevraagd, een aandeel, dat
veelal opgevoerd wordt tot 100 proc. Zelfs beweerde één van de officieren, dat hij
ook beslist een hoeveelheid leeren armbanden met horloges noodig had, maar tegen
dezen eisch heeft het gemeentebestuur tot dusver althans zich met goed gevolg weten
te verzetten.

Om de gevolgen van de bestaande werkloosheid zooveel mogelijk te verzachten, laat de
290 gemeente een havenkom uitsluitend door handenarbeid aanleggen. Den mannen, die
daarmede bezig zijn, wordt een loon toegekend van 2 fr. 40 per dag. Dan houdt men
eenige honderden mannen bezig met het schoonmaken van straten, pleinen en riolen. Het
is bij de tegenwoordige weersgesteldheid haast monnikenwerk, maar er is ten minste
iets te verdienen. Toch is dit alles lang niet voldoende om in de behoeften te
295 voorzien en dagelijks verdringen zich duizenden mannen en vrouwen bij de brood- en
soepuitdeelingen.

Om in de oogenblikkelijke kasbehoeften te voorzien heeft dé gemeente voor 1,600,000
francs biljetten uitgegeven. De vier grootste coöperaties, nl. die van de
socialisten, liberalen, katholieken en neutralen, hebben zich bereid verklaard deze
300 biljetten in betaling te ontvangen. De verwachting is uitgesproken, dat ook het
publiek hun dezelfde waarde als wettige betaalmiddelen zal toekennen. Om ook op
andere wijzen zijn kas te sterken en ook de afwezigen te laten deelen in de lasten
van den toestand, heeft de Gemeenteraad besloten een belasting te heffen ten laste
van de afwezigen en wel twee francs per dag afwezigheid van de gezinshoofden, die
305 aangeslagen zijn voor een bedrag van 25 tot 40 franc in de hoofdsom van de personeele
belasting, vijf francs per dag afwezigheid voor de gezinshoofden, die 40 tot 100 fr.
betalen, met bepaling, dat gehuwde vrouwen 50 centiemen en kinderen 25 centiemen
betalen. Verder 10 fr. per dag afwezigheid voor de gezinshoofden, die meer dan 100
franc personeel in hoofdsom betalen.

310 Bovendien betaalt dan de gehuwde vrouw 1 franc en elk kind 50 centiemen per dag
afwezigheid. Het is een harde maatregel maar nood breekt niet alleen wetten maar
maakt, ook nieuwe. Groote ergernis heeft gewekt de inbeslagneming van ruim 120
koeien. Hoewel vele van deze beesten op het punt waren te kalveren, hebben de
Duitschers ze geslacht, ingezouten en het vleesch naar Duitschland verzonden.

315 Omtrent den toestand in de Yserstreek het volgende: St. Joris bij Nieuwpoort en
Slijpe zijn verwoest door het geschut der Engelsche schepen, Mannekens Veere en
Schoore op den rechteroever hebben blootgestaan aan het geschut der bondgenooten.
Pervyse heeft tusschen twee vuren gestaan. In deze drie dorpen is nagenoeg alles plat
geschoten. Beerst, Vladslyo, Keiem, St. Pieterskapelle, Leke, Zevékote en Zande zijn
320 zeer gehavend. Voor de gaten in de vensters hangt men doeken of stopt ze met papier
of zeil; gaten in muren zijn met stroo dichtgemaakt. De twee groote dorpen
Lombaertzijde en Westende, gelegen tusschen Nieuwpoort en Ostende, zijn geheel in
puinhoopen veranderd. Alle aanvallen, die de Duitschers tot dusver deden om de
sluizen voor Nieuwpoort in hun bezit te krijgen, zijn vergeefs geweest.

325 Een hoogst droevig ongeval heeft eenige dagen geleden in Lootenhulle plaats gehad.
Daar waren door de Duitschers paarden gerequireerd, ze eischten echter ook de tuigen
en in een van de cafés kwam het daarover tot een hevig twistgesprek tusschen de
Duitsche soldaten en den zoon van den herbergier, die, naar de Duitschers beweerden,
de tuigen zou hebben verstoep. De twist liep zoo hoog, dat de Duitschers hun geweren
330 namen en den herbergierszoon, Van de Kerkhoven genaamd, doodschoten. Een bakker,
zekere Claeys, die zich in den twist mengde, werd ook overhoop geschoten. Op het
schieten kwam de 54-jarige gemeente-secretaris Eduard Schelstraete toegelopen en hem
trof hetzelfde lot. Twee sergeants trachtten de dronken soldaten tot rede te brengen,
hetgeen een algemeene schietpartij van de Duitschers onderling ten gevolge had, met
335 het gevolg, dat de twee soldaten eveneens doodgeschoten werden. Eindelijk werd op de
komst van eenige officieren met vuren gestaakt. Zeven slachtoffers waren er gevallen.
De militaire overheid stelde een onderzoek in, maar van het resultaat hoorde de
angstige bevolking niets. Het eenige wat men er nog van bemerkte was een kerkdienst
voor de zielerust van de gevallen Duitschers.

340

RUSLAND.

Maxim Gorki als ziekenverpleger.

Een Hongaarsch advocaat, die als reserveluitenant tegen de Russen streed en nadat hij
gewond was, gevangen werd genomen, deelde aan een zijner vrienden mede, dat hij in
345 het hospitaal te Moskou wordt verpleegd, waar hij zijn kamer deelt met een gewonden

landsman en twee Russen. Elken dag verschijnt een man met een "goedig, interessant voorkomen", die urenlang aan hun bed zit en hun zijn hulp aanbiedt. "Kent gij dien man niet?" vroeg de verpleegster. "Dat is de beroemde schrijver Maxim Gorki." Behalve aan de gewonden in het groote hospitaal wijdt, de schrijver zijn zorgen ook nog aan de verpleegden in een kleiner ziekenhuis te Moskou, dat hij geheel en al op zijn kosten heeft laten inrichten.

DUITSCHLAND.

De nieuwe generalissimus.

355 (Van onze Berlijnschen correspondent.) BERLIJN, 10 Dec.
Het was half October, toen er in Duitschland officieel meegedeeld werd, dat de chef van den generalen staf, Generaloberst von Moltke, zoo geplaagd werd door een ziekte dat hij zijn functies tijdelijk diende neer te leggen en over te dragen aan den Pruisischen minister van oorlog von Falkenhayn die sedert het begin van den oorlog vertoefde in het groote hoofdkwartier.
360 Natuurlijk dachten velen, dat deze ziekte identiek was met de bekende kwaal, die zoovelen hooggeplaatsten ambtenaren, civielen en militairen, overvalt, wanneer de genadezon, waarin zij zich eerst lekker gewarmd hebben, plotseling verscholen gaat achter dichte wolken.
365 Toch twijfelde men er aan, of generaal von Moltke ook behoorde tot de menschen, die ziek werden, omdat zij ziek moesten worden. Het was toch algemeen bekend, dat hij werkelijk lijdende was aan een nierziekte, waarvoor hij jaren lang reeds betering zocht in Karlsbad. Ook in de dagen vóór den oorlog, toen het ging spannen, werd hij van zijn kuur in Karlsbad naar Berlijn terug geroepen. En menschen, die hem in deze
370 drukke dagen van veel en zenuwachtig werken spraken, vertelden me, dat von Moltke er uitzag als een geest. Het zou dus werkelijk niet onmogelijk zijn, dat de voortdurende inspanning na een in haast onderbroken kuur zich gewroken had. Het feit, dat de keizer hem een vleugel is het paleis te Homburg aanbood, om op krachten te komen, deed vermoeden, dat von Moltke toch niet in ongenade gevallen was.
375 Toch vroegen velen zich af, die zelfs in dit geval niet gelooven wilden aan een werkelijke indispositie, wat er dan gebeurd kon zijn, dat von Moltke genoodzaakt werd in zulke ernstige tijdsomstandigheden zijn enorm verantwoordelijke betrekking er aan te geven. Tot begin October was het toch voor de Duitschers niet zoo slecht gegaan. Alleen had er plaats gevonden de ernstige tegenslag aan de Marne. En menschen, die
380 het weten konden, vertelden toch, dat de schuld hiervan niet gezocht moest worden bij den generalissimus.
Hoe de stand van zaken precies was, wist natuurlijk niemand, die niet behoorde tot de enkele heel ingewijden. Maar algemeen zei men, dat de keizer, die zelf strategische talenten moet bezitten, zijn wil niet opdrong en zich schikte naar het oordeel van
385 zijn verantwoordelijke raadgevers en dat hij het grootste vertrouwen had in zijn chef van den generalen staf, wiens benoeming, jaren geleden, wel eenige verbazing wekte en vooral in militaire kringen niet begrepen werd.
Nu echter, na het officieele bericht van gisteravond, mag men er niet meer aan twijfelen, dat generaal von Moltke afgedaan heeft. Al is de mededeeling in voor hem
390 nog zoo aangename woorden gekleed – de toestand is gelukkig beter, maar laat nog niet toe, dat hij in het veld trekt, en dus zal hij in een andere functie geroepen worden – twijfel dat von Moltke den hoogsten post thans er aan geven moest, is niet meer mogelijk.
Zijn tijdelijke plaatsvervanger is benoemd tot zijn definitieven opvolger. De
395 minister van oorlog von Falkenhayn, die eerst drie en vijftig jaar oud is, zal tevens zich belasten met de functie van chef van den generalen staf. De promotie is grandioos. Van bekwaam officier, die herhaaldelijk geroepen werd in den staf van een legercorps en ook in den grooten generalen staf, van generaal-majoor verleden jaar werd hij luitenant-generaal en minister van oorlog en nu, na een jaar deze functie
400 bekleed te hebben, ook chef van den staf in een tijd, dat er van den staf het allermeeste geëischt wordt, de verantwoordelijkheid groter is dan ooit te voren een generalissimus te dragen had.
In deze tijden, dat critiek in de Deutsche bladen verboden is, moesten de kranten zich vanmorgen alleen tevreden stellen met een kort levensbericht van den nieuwen
405 chef. Alleen het "Berliner Tageblatt" kon de verleiding niet weerstaan in een paar regels, waartegen de censor niets in te brengen kan hebben, zijn oordeel uit te spreken over deze benoeming, een oordeel, dat niet heel mak is. Men leze:
Luitenant-generaal von Falkenhayn werd den 25en October belast met de vervanging van den zieken chef van den generalen staf. Hij heeft dus ongeveer sedert de dagen, die
410 volgden op het innemen van Antwerpen, de operaties geleid op het westelijke oorlogstooneel als chef van den generalen staf. In dezen tijd hadden plaats de

gevechten aan de Yser, bij Dixmuiden en Atrecht. In ernstigen tijd is de heer von Falkenhayn zoowel chef van den generalen staf als minister van oorlog en in zijn hand zijn dus vereenigd de functies, die in den oorlog van 1870 verdeeld waren tusschen Moltke en Roon."

De herinnering eerst aan de gevechten in West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk, daarna aan de groote mannen van '70, is ietwat giftig...

En ik zou het oordeel van het Tageblatt wel eens hebben willen lezen, wanneer geen censor waakte over den Godsvrede...

Nu ongeveer een jaar geleden werd er ook veel over den heer von Falkenhayn gesproken. Naar aanleiding van de Zaberndebatten in den Rijksdag.

Voor het Duitsche leger is het te hopen, dat de heer von Falkenhayn even zeker, even "schneidig" in zijn hoedanigheid van chef van den generale n staf optreedt als hij toen deed in zijn functie van minister van oorlog. Al was in die dagen de critiek niet onverdeeld gunstig, iedereen zal toen den indruk gekregen hebben, dat de heer von Falkenhayn weet wat hij wil.

Een kranig stukje.

De "Voss. Zeitung" deelt een kranig stukje mede van den officier bij de kurassiers, graaf Mielzynski. Bij de terugtocht van een Duitsche compagnie uit Schirwindt (Oost-Pruisen) op 31 October, waren eenige zwaargewonden achtergelaten. Eerst later bemerkte men het verzuim. Daar de verlaten stellingen echter midden in de Russische vuurlinie lagen, scheen het onmogelijk de ongelukkige gekwetsten op te halen. Toen wist luitenant Mielzynski eenige manschappen ever te halen met hem een poging te gaan doen om de gewonden te redden. Ofschoon de Russen hun vuur nog versterkten, kroop de dappere kleine schare de helling op, waar de zieken lagen. Deze werden eerst naar een gedekt terrein gebracht, toen naar een nabij gelegen kamp gedragen en vandaar naar het hospitaal overgebracht.

De aanvoerder van deze reddingsbrigade was graaf Matthias Mielzynski, Poolsch vertegenwoordiger in den Deutschen Rijksdag, die eenigen tijd geleden was aangeklaagd wegens moord op zijn vrouw, maar door de jury werd vrijgesproken.

Weduwen...

Lindenburch, de correspondent van het "Berliner Tagebl." in Oost-Pruisen schrijft: "Kan ik asjeblieft een kamer krijgen?" Berustend en moede klinkt de vrouwelijke stem, die men van uit de vestibule in zijn eigen hotelkamer kan hooren. Bij den troosteloozen klank van die stem verrijst voor onzen geest onmiddellijk de figuur van de vraagster, geheel in het zwart gekleed, met een eenvoudig zwart hoedje en een zwarten sluier, en daaronder een bleek gelaat met moede, roode oogen, als eenige een handtaschje, dat het noodzakelijkste bevat.

Meestal is het antwoord: "Het spijt me zeer, mevrouw, maar alles is bezet, wij hebben nieuwe inkwartiering gekregen. Ik zal echter mijn best doen om u in de buurt bij particulieren onder de dak te brengen."

Deze zwarte gedaanten ziet men nu overal in de Oost-Pruisische steden en dorpen. Hoe dicht men bij de grens komt, des te vaker. Man ziet ze op de straat langzaam met moede schreden, zoekend, of zij niet het regimentsnummer ontdekken, dat hij ook gedragen heeft, de geliefde man, de dappere officier, die voor zijn vaderland den heldendood is gestorven en naar wiens laatste rustplaats de eenzame, de door leed gebogene zoekt, meestal vergeefs... Het is een toeval als zij eens een der kameraden, een van de soldaten van het regiment van haren man ontmoet. Dan komt plotseling in de door bitter leed als verstarde gedaante leven en beweging. "Ach, vertel mij alstublieft, zeg me toch, waar was hij? Hebt u hem nog gesproken, nog het laatst gezien? Is het dicht bij? Kan ik er heen? Niet... ach, ik moet er toch heen. Ach, help me toch, alleen maar om dat te bereiken". "Onmogelijk, onmogelijk, onmogelijk..." En de handen bedekken de oogen, waaruit nu de tranen vloeien, die zij met zooveel moeite ingehouden heeft.

Velen gaan voorbij. Niemand van al de menschen, die met eerbiedigen schroom terluiks een blik werpen op de zwarte gedaante, kijkt nog eens om. Maar allen zijn diep bewogen.

TURKIJE.

Een toelichting.

Het Russische Gezantschap te 's-Gravenhage deelt ons mede:

Naar aanleiding van het bericht uit Konstantinopel in de bladen dat de Turken door kanonschoten het Russisch "Gedenkteeken" van San Stefano, gewijd aan de herdenking van den oorlog van 1877-78, hebben vernield, meent het Russisch gezantschap te moeten opmerken dat dit gedenkteeken een bewaarplaats van de gebeenten van Russische

480 soldaten is, waarboven een kapel is opgericht. De beschieting door de Turken gold dit knekelhuis met kapel.

Nederland en de Oorlog.

Uitvoerverbod van wollen lompen.

Bij Kon. Besluit van 9 Dec. ("St.bl." No. 554) is) met ingang van 11 Dec. de uitvoer van wollen lompen verboden.

485 De Kroon behoudt zich voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere geval- daarvan ontheffing te doen verleenen. (St. Ct.)

Mijnen.

490 De drie te Koudekerke aangespoelde mijnen werden gisteren door de kustwacht vernietigd.

Antwerpen-Vlissingen.

495 De "Administrateur De Badts" is gisteren weder met 34 passagiers uit Antwerpen te Vlissingen aangekomen.

Duitschland en de Vlaamsche beweging.

Men schrijft aan de N. R. Ct.:

500 Op het Belgische ministerie van oorlog te Havre bevindt zich thans een hoogst merkwaardig, aan den Duitschen gouverneur van België gericht stuk, dat door agenten der Engelsche regeering onderschept en aan het Belgische ministerie gezonden is. Het stuk is afkomstig van een Duitscher, wiens naam mij bekend is, doch dien ik om zeer goede redenen vóór het einde van den oorlog niet noemen kan.

505 De schrijver heeft, blijkbaar in opdracht der Duitsche regeering, jarenlang in België gewoond en heeft zich daar in Vlaamsche kringen zeer veel bewogen.

Het stuk bestaat uit twee deelen: een rapport en een reeks voorstellen. In het rapport beschrijft de auteur de Vlaamsche beweging en haar beteekenis en geeft als zijn meening te kennen, dat de Vlamingen niet met hardheid moeten worden behandeld, doch met tact en toegevendheid aan hun taaleischen voor het Duitsche rijk moeten worden gewonnen.

510 Het stuk, dat ik door een zeer bijzonder toeval ter inzage heb gehad, doch waarvan ik helaas niet dadelijk aantekeningen heb kunnen maken, is hoogst merkwaardig van stijl. Er wordt in gesproken van het vleien der Vlaamsche eigenliefde als een uitstekend middel om Vlaanderen stevig aan Duitschland te binden. Dit is het middel om te geraken tot een vereeniging der Germaansche volkeren, waarbij (de schrijver merkt het terloops op) Nederland zou behooren, aan Duitschland verbonden door een tolunie. Een ontwerp wordt gegeven van een manifest aan de Vlamingen. Daarin wordt erop gewezen, dat het, evenals een eeuw geleden, de Duitschers zijn, die de Vlamingen "bevrijden" van het juk, waaronder zij zuchten. Goed zou het zijn, meent de schrijver, als de Duitsche regeering gedichten, waarin het verlangen naar taalvrijheid der Vlamingen tot uiting komt, op muziek deed zetten, zoo noodig door een Duitsch componist, maar beter ware het, als er een Vlaamsch componist voor kon worden gevonden. Nadrukkelijk moet er op worden gewezen, dat de Vlamingen Germanen zijn, en dat steeds de Franschen hun grootste vijanden waren.

525 België zal als apart geheel, waarbij dan nog het Noorden van Frankrijk zal worden gevoegd, tot Duitschland behooren. Den Vlamingen zullen concessies moeten worden gedaan. Zij zullen niet één, maar twee eigen hoogeschoolen krijgen, waarvan één te Gent. Het onderwijs zal daar worden gegeven in het "Hoog Vlaamsch".

530 De voorstellen van den schrijver van het stuk zijn in vele opzichten bijzonder. O.a. waar bij meent, dat Björnson en Sven Hedin misschien ook in België nuttig werkzaam kunnen zijn voor de vorming van de "Germaanse Unie".

Om de Vlamingen in het gevlij te komen, zou men te Brussel kunnen oprichten een monument, voorstellende "de bevrijding van Vlaanderen".

535 Het Belgische leger zal (de schrijver neemt aan dat Duitschland overwinnaar zal zijn; het stuk is dan ook gedateerd 8 September 1914) een afzonderlijk onderdeel van het Duitsche leger vormen. De troepen krijgen de Duitsche uniform, alleen de schouderbedekking en de cocardes zullen in de Belgische kleuren zijn. Om den laatsten tegenzin hij de Vlamingen weg te nemen, stele do schrijver voor de helmen der Vlaamsche regimenten te voorzien van het opschrift: "Vlaanderen den leeuw".

540 Hoe dwaas heel het stuk ook schijnt, het bestaat werkelijk. Hei is zeer lijvig en het zou de moeite waard zijn het geheel te publiceeren. Helaas, ik heb het niet machtig kunnen worden, maar gezien heb ik het met eigen oogen.

Spionitis te Mombasa.

Het volgende verhaal vonden wij in *De Maasbode*:

545 De chef van ecu Hollandsch Handelshuis in Britsch-Afrika, die dezer dagen in zijn vaderland is teruggekeerd, vertelde ons van zijn lotgevallen sinds het begin van den oorlog.

Op een goeden morgen kwam een Engelsche soldaat aan de woning van den Hollander, die reeds een jaar of zes te Mombasa woonde, hem aanzeggen, dat de officer commander hem wenschte te zien.

550 Hij vroeg of hij nog gelegenheid zou hebben om orde op zijn zaken te stellen, maar hij moest onverwijld met den Engelschen militair mede.

Den officer commander, die hem zoo gaarne wenschte te zien, heeft hij nooit te zien gekregen, maar zonder vorm van proces werd hij gewoon in het fort als gevangene opgesloten.

555 De eenige dien hij te zien kreeg was de gevangenenbewaarder, die begon met zijn zakken na te zien. Zijn sleutels mocht onze Hollander houden, maar een klein prutsig nagelmesje werd geconfisqueerd. Dat was blijkbaar een te gevaarlijk wapen. Hij kon er het fort mee ondergraven of misschien zelfmoord er mee doen.

560 Een maand en twee dagen heeft onze Hollander in het fort opgesloten gezeten. Als gezelschap werd hem zijn Hollandsche kameraad en mede-employé zijner Handelsmaatschappij toegevoegd.

De man is nooit door eenige autoriteit gehoord, en toch was hij in Mombasa, waar slechts weinige blanken wonen, overbekend.

565 Hij verzocht, altijd via den gevangenenbewaarder, om aan zijn firma in Holland te mogen telegrafeeren, of aan een succursale der firma in Oeganda, maar het een zoowel als het ander werd hem geweigerd.

Het eten was betrekkelijk goed, maar de overige behandeling was beneden critiek. Zijn jongen mocht hem niet bezoeken, zelfs raakte hij op het laatst van schoon waschgoed verstoken, wat in de tropen natuurlijk een groot inconvenient is.

570 Van den gevangenenbewaarder heeft hij ten slotte vernomen, waar hij van verdacht werd. Men had willen verhinderen, dat hij eventueel gegevens zou leveren aan den vijand. Hij was zoo brutaal geweest om in vreedstijd weleens op de thee te gaan bij de vrouwen van Duitsche kolonisten, en vandaar dat hij werd aangezien voor een spion in

575 Duitschen dienst.

Bovendien had hij de gewoonte gehad dagelijks een uur te gaan wandelen, en zoo was hij dan ook eens getuige geweest van een landing van troepen.

Hij moest wel een spion zijn. Met zijn nagelmesje was hem ook een stukje potlood afgenomen, opdat hij geen aantekeningen zou zou maken.

580 Eindelijk was het den chef van het Hollandsche handelshuis in Oeganda ter oore gekomen welk lot zijn collega in Mombasa was wedervaren.

Hij kwam onverwijld naar Mombasa, en heeft daar bij de autoriteiten ernstig en bij herhaling geprotesteerd tegen het wederrechtelijk gevangen houden van zijn vriend. Dat baatte, maar hij moest maken zoo spoedig mogelijk naar Holland te komen.

585 Van een verklaring, eenig excuus geen sprake.

Hij kon met een Engelsch schip naar Londen vertrekken, maar op eigen kosten. Hij heeft dit gedaan, maar dat onze Hollander niet te spreken is over de Engelsche manieren, is niet te verwonderen."

590 **OCHTENBLAD. Tweede Blad.**
Vluchtoorden en Belgische dorpen in het Zuiden.

Vlissingen, 10 Dec.

In Roosendaal!

595 De regeeringscommissaris op z'n bureau achter de groene tafel - de journalisten er vóór. Daar vertelt de heer Ruys de Beerenbrouck. Dat op 's Rijks kosten door den gemeente-architect in de suikerfabriek "Java" verblijfplaatsen worden ingericht voor een deel van de nog in het stadje verblijf houdende onbemiddelde vluchtelingen, 3700 in getal; dat de beide fabrieksgebouwen door den gemeente-architect werden en worden ingericht. Echter mocht niets aan de gebouwen, die twintig jaar reeds staan in het

600 grensstadje, worden gewijzigd.

Het aanvankelijk plan van de Regeering was om het groote aantal vluchtelingen te verminderen door hen gedeeltelijk naar België te zenden, gedeeltelijk ze te transporteeren over de rivieren, liefst naar de vier noordelijke provinciën. Maar van dit oorspronkelijk plan, geopperd door de militaire autoriteiten met het doel het

605 grensgebied ontruimd te krijgen, werd afgezien en veertien dagen terug werd begonnen met het inrichten van een der "Java"-gebouwen.

Verdere mededeelingen luidden: in de gemeente Uden (nabij Boxtel) zal waarschijnlijk een Belgisch dorp worden ingericht, regeeringscommissaris wordt daar overste Wilhelm,

610 thans regeeringscommissaris te Hontenisse; het vluchtoord Hontenisse zal worden opgeheven, omdat de berichten, die kwamen uit dat oord, vertelden van het diep wegzakken in de modder bij regenweer; bij vrieskou liep men elk moment gevaar den nek te breken. Hontenisse heeft eenige typhusgevallen; de lijders zijn geïsoleerd. Of het mogelijk is, hen te transporteeren met de 1500 overigen, die naar Nunspeet trekken, is een quaestie die de volksgezondheid aangaat.

615 Wat Bergen op Zoom aangaat, een der in staat van beleg verkeerende gemeenten, ?dde het rapport: oorspronkelijk een militair, thans een "halfslachtig" dorp; militairen staan aan 't hoofd, de regeeringscommissaris oefent toezicht, verschillende commissies uit de burgerij assisteeren. In Bergen op Zoom meldden zich in de laatste dagen zeshonderd personen aan om er te worden opgenomen. Een langer verblijf bij 620 particulieren is bovendien volstrekt niet gewenscht, want zoowel de burgerlijke als militaire autoriteiten zeggen, dat wordt geroofd en gestolen; het eten komt niet, waar het moet zijn, het wordt verkwanseld en op deze misbruiken is geen contrôle houden. Een groot gedeelte van de buiten het oord zich bevindende vluchtelingen maken op de een of andere manier misbruik van hun positie. Hier is zóóveel te doen voor het 625 Comité voor Belgische en andere slachtoffers teneinde die menschen bij particulieren uit te besteden.

Dan, ten slotte, de uitspraak van den regeeringscommissaris: naar Nunspeet gaan de minst gewenschte elementen; - Woensdag a.s., 16 dezer, worden uit Sluis alle daar vertoevende vluchtelingen (1500) naar Nunspeet overgebracht.

630 De regeerings-mededeelingen tot zoover. Tot zoover ook het onmiddellijk contact met den heer Ruys.

Een eind langs den spoordijk. Dan even linksaf. Twee zware, zwart-aangerookte gebouwen staan met hooge, sombere silhouet ? donker vierkant tegen de grijze 635 regennacht. Op de binnenplaats hoopen de Belgen saam; in het dagverblijf, tevens eetzaal, waar nog geen vensters zijn getimmerd en het daglicht, door de wijdopen ?ren schaars binnenvallend, wordt ver?rkt door wit-glansende gaskousjes, was het propvol kaartende menschen, Belgen die den tijd kortten met lezen, kouten, ?uteeren. Het rook er kwalijk. Toch was de zandvloer des morgen uitgekuischt.

640 "Voor 't eerst sinds eenige weken," vertelden de bewoners; "gisteren stonk die nog!" Weer een klein plaatsje over - dan de ?ken. In de ketels borrelde de dagelijksche soep. Er staat géén dag een ander gerecht op 't menu: altijd soep. Soep van ?, van erwten, van boonen, met brood. De menschen klaagden, klaagden over den ?. De soep wordt soms gemengd met spek?, roode kool, worden worden er in ge?okt; dan is de zoete 645 substantie niet te ?.

Onder haar schoudermantel haalden een paar vrouwen tinnen pannetjes met rijst voor den dag. Stiekum lieten ze 't zien.

"Waarvandaan?" informeerden wij.

650 "Gekregen - van de soldaten - 't overschot. Dat doen we wel meer en 't smaakt ? goed."

Toen zijn we naar boven geklommen; langs smalle, steile trapjes naar één, twee of drie hoog: de nachtverblijven. In dit gebouw mocht niets veranderd worden. ? bleef de primitieve, deerniswaardige toestand. Bleven de trapjes, die bij brandgevaar het 655 afdalen met eenige snelheid buitensluiten. Bleven de triestige zolders, de slechte verlichting, het vertoeven van allen samen in de ruimten. Het was geen vroolijk begin voor de journalisten, geen bemoedigende aanvang.

Met verbittering in haar stem zei een oude vrouw, wier huis afbrandde in Antwerpen en die Nunspeet was ontlopen: 't Is hier nòg slimmer als gunder in Nunspeet. Maar ach, we raken stillekens gewend aan alles; wij zijn in oorlog en mogen niet klagen, want 660 we hebben geen huis."

In het tweede gebouw worden, twee verdiepingen boven elkaar, familieverblijven ingericht, door betengelde schotten vaneen gescheiden. Ook hier stroolegers; kachels ? verwarming. Het zijn alleen nachtverblijven die hier worden geïnstalleerd. Drie hoog zal kerk worden gehouden; op de zolderruimte gaan ook de kinderen straks 665 spelen.

Zoals het er nu uit ziet in de Java-gebouwen kan geen verbetering worden gebracht, zonder volkomen ontruiming dier sombere steenenmassa's, in wier donkere ruimten de vluchtelingen samenholpen en wachten...

670 Bergen op Zoom! Plaats, waar bij duizenden vluchtelingen zijn heengestroomd na het bombardement om verblijf te zoeken en te vinden in openbare gebouwen, schepen en particuliere woningen; wijkmeesters zorgden er voer de behoorlijke distributie van levensmiddelen, alles liep vlot! Totdat men het beter achtte, de vluchtelingen in kampen te concentreren.

675 Tal van klachten kwamen in, vooral van hen, die eenige eigen middelen hadden, toen zij in Bergen op Zoom aankwamen, maar die hun geld verteerden en zich toen genoodzaakt zagen om voedsel te vragen, hetgeen hun alleen zoude worden verstrekt, als zij in het kamp hun intrek wilden nemen.

680 De eerste luitenant De Jong, die ons rondleidde langs de tentjes, door de barakken en carousselachtige verblijven vertelde:
't Ging niet van een leien dakje, de menschen naar 't kamp te krijgen, maar een langer verblijf in het plaatsje wenschte de burgemeester niet, want misbruik werd gemaakt op velerlei wijze en door velen. In een kamp zouden de menschen onder beter toezicht zijn en als mocht blijken, dat personen van beteren aanleg er niet thuis

685 behoorden, zou het Comité voor Belgische en andere slachtoffers zich hun lot kunnen aantrekken.

In 't midden van October werd het kamp opgezet van 16-mans militaire tenten; 8 à 9 man gemiddeld werden er in ondergebracht; in 't laatst van November werd, ook naar aanleiding van het in raadsvergadering besprokene en het verzonden request, begonnen met den bouw van houten loodsen, 80 M. elk lang, verdeeld in vier vertrekken, ieder bestemd voor 35 personen. Eén barak kan dus 140 personen bevatten; de schotten

690 tusschen de afdeelingen zijn voorzien van deuren; als 's avonds de ronde wordt gedaan kunnen alle afdeelingen worden bereikt. Maar bij het bevolken van die loodsen (2 zijn thans voltooid; 5 nog in aanbouw) kwamen van de 2000 personen uit de tentjes niet

695 meer dan 189 vrijwillig zich opgeven, omdat men zoo veel liever "en familie" is. Zoodat de vrije plaatsen zullen worden aangevuld met de onbemiddelde personen, 1400 in aantal, die thans nog vertoeven in het stadje en die geleidelijk naar het Belgische dorp zullen worden overgebracht. In het tentendorp wonen nu ongeveer 3500 man, allen gekomen uit Antwerpen of de richting Dixmuiden.

700 Luitenant De Jong van het ..e landweerbataljon verklaarde zich gaarne bereid ons "het zaakje dan maar eens te laten zien."
De Belgen; of ze nogal gewillig waren? "Ik heb hier een Spaansch rietje," zei de luitenant; "ik mag het niet gebruiken, maar als ik het mocht, dan kregen van de 2000 er 1999 op d'r lui donder." Dit vooral zooals hij verklaarde, in verband met het

705 feit, dat de menschen hun klompen en alles wat zij maar kunnen bemachtigen verkoopen. En dat de vrouwen er niet toe zijn te brengen om de zoo vurig verlangde patatten zelf te schillen. (De zucht naar aardappelen, dat merkten wij overal op bij de Belgen, is ontaard tot een ziekelijke overdrijving.)

De luitenant vertelde ook van de opklapbare bedden, die hij zal laten komen en die in de loodsen, als er plaatsgebrek komt, zullen worden opgezet.

710 In elke straat van het tentendorp is een "burgemeester" aangesteld; "Zijn Edelachtbare" is verantwoordelijk voor wat er gebeurt in zijn straat, hem ook worden de voorraden zeep en cokes verstrekt (in ieder tentje brandde een cokes-vuurtje). Hij bezorgt de brievenpost en als het sergeant-majoor'sappèl wordt geblazen, staat elke

715 burgemeester op den hoek van zijn straat gereed, bevelen te ontvangen. Toen hebben we rondgekeken in de houten loodsen, waar de ligging goed is en in de caroussels waar de regen binnendringt door het zeildoek; waar 't zoo schilderachtig is van bonte kleurenmengeling; want ieder kleedde zijn hokje aan volgens eigen smaak. Tegen 't stroogeel der grondbedekking teekende warm het rood der dekens, waarop

720 blonde jongens kaartten, hun sigaretjes telkens na een kostelijk trekje wegduwend in de wijde klomp – met het oog op brandgevaar. Wij wandelden door het woonwagenstraatje; 't zijn Antwerpsche vuurvreters, goochelaars, slangenbezweerders, kermisklanten, die hun rollend woonhuis voorttrokken naar Holland en hier nu verblijven.

725 Wij hebben veel klachten gehoord over het gebrek aan onderkleeren. In drie, zes, negen, twaalf weken konden de menschen zich niet verschoonen – als ze niet, alleen door boezeroen of blouse gedekt, hadden gewacht, totdat het hemd aan de lijn was droog gefladderd. 't Ergst klaagden de vrouwen; in de kleine tentjes riepen ze ons binnen te midden van de bonte interieurs, bijeengebracht uit wat dekens, een

730 pannetje, wat fleschjes op een plankje, gladgeschuurde conservenbusjes gerijd op een bankje en, in den hoek op een stroobundeltje, de slapende hond, die al de oorlogsellende trouw had gedeeld. Daar binnen of vóór de tentjes, tusschen perkjes van opgehoogd zand, ingelegd met kiezel en opgesierd door verdroogde dennestaakjes, toonden ze de uitgerafelde, tot lompen gewasschen kamizootjes.

735 Dat groote, groote gebrek aan kleeren dat hier heerscht! We hoorden het later als een smeekbede uiten door de dames der kleerencommissie. *Er zijn bijna geen onderkleeren!* Uit de 175 kisten die van de Canadeesche zending Bergen op Zoom werd toebedeeld, kwam weinig bruikbaar; één kist bevatte goede, bruikbare kleeren; het schoeisel, van de behoorlijke qualiteit, was te klein; de manssokken konden worden gebruikt, van de

740 bovenkleeren slechts enkele exemplaren. Maar het ondergoed was slecht – onbruikbaar.

745 Twee vrouwenhemden bevatten deze 175 kisten en voor de rest goederen, die, naar de dames vertelden, bijna alle in een voddenpakhuis op hun plaats zijn. "De vodden-dames", zoo hebben de verzorgsters van het kleerendepôt zich zelf schertsend betiteld en zij toonden ons het kleine overschot der zending, want juist des morgens was een heel pak door den voddenkoopman op zijn kar geladen: kousen, vol gaten, zoo groot als vuisten; dunne, soms verscheurde zomerblousjes, onfrissche, doorgesleten onderkleeren.

750 Vóór het vroegere Sint Jozefskerkje, waar de kleeren worden uitgedeeld, maken de Belgen queue en militairen moeten de orde handhaven.

755 Die Canadeesche zending was voor Bergen op Zoom een groote teleurstelling; drie weken tevoren reeds had men de vluchtelingen zich laten verheugen over wat zou worden gestuurd uit het praktische Amerika. 't Is zeker niet zonder reden, dat wij de *dringende* smeekbede van Bergen op Zoom overbrengen.

760 Helpt het plaatsje aan onderkleeren, voor mannen, vrouwen en kinderen! De Belgen kunnen niet wachten op dit aller-allernoodigste.

765 Luitenant De Jong houdt in zijn tentendorp de orde met straffe hand – en dat is noodig. Kapitein Jentink heeft hem het dagelijksch toezicht overgelaten en het houden van dat toezicht is geen gemakkelijke taak, waar al die menschen zonder *eenige* bezigheid den ganschen dag aan hun lot zijn overgelaten; waar geen arbeid is te vinden voor de mannen die in het dagverblijf rondhangen, kaarten, luieren, slapen. O, dat verderfelijke niets doen! Wat moet dáárvan worden! En wat moet er worden van de vrouwen en kinderen in de linnen tenten nu het is gaan vriezen, straks een baksteen dik misschien. Het cokesvuurtje, in ijzeren emmertjes, gloeit in ieder tentje, dient om de kleeren te drogen. De atmosfeer is van dien aard, dat men het in

770 den kolendamp moeilijk kan uithouden in het kleine verblijf. Het bouwen van houten loodsen is hier wel de eenige aangewezen weg om den winter te kunnen ingaan zonder dat groote ellende staat te wachten.

770 **[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27906]**

EDITIE VAN 4 UUR. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit drie bladen.

DE OORLOG

775 **De algemeene toestand. – De strijd aan de Yser. – Helden. Uit Vlaanderen. – Dertig dagen in Duitsche gevangenschap. – De dood van generaal Beyers. – De slag bij de Falksland-eilanden. – De ondergang van de "Good Hope".**
Berichten uit de oorlogvoerende landen.

780 **De algemeene toestand.**

Ondanks regen en mist worden de aanvallen der Duitschers in de omstreken van Yperen met groote volharding doorgezet. Het ware wellicht beter te zeggen, gebruik makende van regen en mist. Want onder zulke omstandigheden bestaat e wellicht kans den vijand minde waakzaam te vinden. In 't verslag van den "ooggetuige" bij het Engelsche leger in Frankrijk komt toch een paar maal de zinsnede voor: "de dikke mist en de zware regens maakten het vechten gedurende eenige dagen onmogelijk".

785 Juist van zulke omstandigheden wil een aanvallen wel eens met succes gebruik kunnen maken, om een onverhoedschen aanval te kunnen doen slagen. Zoo ging het de Duitschers in de buurt van Yperen, waar zij er in slaagden een Fransche stelling te bezetten. In het Fransche telegram wordt dit genoemd: "De vijand bereikte een onzer loopgraven". Dat hij dit niet kan doen zonder de daarin aanwezige Fransche verdedigers er uit te verdrijven, is duidelijk. Het officieele Duitsche bericht over dezen aanval bezitten wij nog niet; waarschijnlijk zal dat wel nadere bijzonderheden mededeelen.

790 Maar de Franschen zitten niet stil, ondanks regen en mist. In Vlaanderen gaan zij vooruit in de richting der vijandelijke loopgraven, in het Argonnenwoud hebben zij hunne stellingen verder naar voren kunnen brengen.

795 Overigens is slechts van artillerie-duels sprake over de geheele linie. De "Times" meldt over de jongste gevechten in Noord-Frankrijk, dat de hernieuwde bedrijvigheid der Duitschers aan de Yser tot nog toe van weinig militaire beteekenis is. Het blad zegt: "Ieder die in de gelegenheid is geweest het onderwater gezette gebied te bezoeken, dat de vijand onlangs getracht heeft te doorwaden, moet terstond het hopelooze inzien van een poging om hier door de linie der bondgenooten heen te breken. Het water is wel is waar op sommige plaatsen vrij ondiep en er zijn modderige kleine eilandjes in, die een steunpunt zouden kunnen opleveren voor kleine,

800 aanvallend optredende afdeelingen, maar de hoofdmoeilijkheid bij infanterieaanvallen

805

zijn de slooten, die het terrein doorsnijden en waarin de soldaten hopeloos moeten wegzinken.

810 "Pervyse is door de Duitschers uitgekozen als een geschikt punt voor een aanval. Tweemaal hebben zij een nachtelijken tocht ondernomen, die telkens met een nederlaag geëindigd is. De Duitschers poogden hoofdzakelijk de bezetting van de door de bondgenooten ingenomen loopgraven te verrassen door bij nacht door het water de waden.

815 "Bij de zware gevechten der laatste twee dagen, waarvan Yperen meermalen het middelpunt geweest is, is slechts een deel der Engelsche expeditiemacht betrokken geweest. De artillerie bewijst uitstekende diensten en heeft dit steeds gedaan, afgezien van de welbekende kwaliteiten onzer scherpschutters. Op één punt dient de nadruk gelegd: dat we zooveel kanonnen hebben als er noodig zijn. Misschien hebben de Duitschers voor het oogenblik in zwaar geschut eenige meerderheid, maar wij kunnen met vertrouwen vaststellen, dat wat het aantal betreft hun artillerie met die der 820 bondgenooten niet vergeleken kan worden."

De berichten van het oostelijk gevechtsterrein zijn zoo mogelijk nog minder zeggend, dan die van het westelijke.

825 Het Duitsche bericht wist slechts te melden, dat in Noord-Polen de aanval wordt voortgezet. In Zuid-Polen en ten oosten van de Masurische meren was niets nieuws. Van Russische zijde werd geen bericht ontvangen.

En uit Weenen wordt een telegram ontvangen waarin de gewone uitdrukking voorkomt: "onze operaties in de Karpathen verlopen volgens het opgemaakte plan".

830 Dit is een dier telkens terugkeerende, niets-zeggende uitdrukkingen, die gewoonlijk slechts dienen om een terugtrekkende beweging te maskeeren. Het plan is immers niet bekend; en van de operatie weet men dus verder ook niets. Gevechten werden geleverd, maar de beteekenis er van was klaarblijkelijk niet groot.

835 In Galicië doen de Russen nog steeds krachtige aanvallen op de Oostenrijkers, die Krakau beschermen. Volgens de Oostenrijksche berichten werden zij echter afgeslagen. Przemysl, dat onlangs door de Oostenrijksche troepen ontzet werd, is opnieuw door de Russen omsingeld, maar een stormaanval op de stad is nog niet gedaan. De bezetting verontrust de insluitingstroepen door herhaalde uitvallen.

840 En in Hongarije zijn de bezette gebieden door de Russen ontruimd. Barta (Bartfeld), dat volgens het gisteren door ons medegedeelde veldtochtsplan door de Russische troepen onder den Bulgaarschen generaal Radko Dimitrief zou bezet zijn, is volgens berichten uit Weenen weder ontruimd en in Oostenrijksche handen.

845 Zeer met elkaar in strijd zijn de berichten uit Servië. In de laatste weken werd de indruk verkregen, dat het met Servië bijna uit was. Herhaaldelijk waren de Servische troepen verslagen, Belgrado was ingenomen, en de Servische legers waren naar het bergland gevluht.

Maar het schijnt, dat ook daar "les guns qui sont tués se portent assez bien". Ten minste wanneer men de berichten van den "Times"-correspondent in Servië mag gelooven.

850 Deze meldt, dat de Oostenrijkers een ernstige nederlaag hebben geleden. Op den 9en December had bij Krajoegewatsj een gevecht plaats, waarin de Serviërs er in slaagden door de Oostenrijksche linies heen te breken; en daarop sloegen de Oostenrijksche troepen, vreezend door den vijand tusschen twee vuren te worden genomen, op de vlucht. De Serviërs maakten reusachtige hoeveelheden geschut, geweren, ammunitie en 855 voertuigen buit.

De correspondent van de "Times" meldt:

860 "Ik reed heden in de richting Gornji en Milanowats. De wegen zijn vol gevangenen, die worden binnengebracht en die zeer tevreden schijnen te zijn, dat de ellende nu maar achter den rug is. Geheele bataljons marcheeren onder geleide van slechts enkele Serviërs; talrijke groepen zwierven geheel zonder toezicht. Indien deze lieden – en ik heb er zoo duizenden gezien – als vertegenwoordigers kunnen gelden voor het leger, waartoe zij behoorden, dan mag gerust worden verklaard, dat alle militaire kracht bij de Oostenrijksche strijdmacht in Servië volkomen is gebroken, en dat het slechts een 865 quaestie van tijd is hoeverlen van deze vluchtelingen de Serviërs nog zullen kunnen gevangen nemen.

En de "Times"-correspondent besluit:

Het valt inderdaad te betwijfelen of er in de geschiedenis een voorbeeld is voor een zoo plotselingen en volledigen ommekeer van de krijgskans.

870 En toch was het Oostenrijksche veldtochtsplan, volgens de "Times"-correspondent, schitterend in elkaar gezet.

Nadat de Oostenrijkers zich hadden meester gemaakt van de overheerschende Soewobor-

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

keten, gebruikten zij dit gebergte als spil voor een dubbele omvattingbeweging, naar het zuiden bij Tsjatsjak, naar het noorden bij Milanowatsj, waardoor zij Krajoegewatsj, met de zich daar bevindende arsenalen, konden omsingelen en vandaar Nisj konden overvallen. Dit maakte een aanzienlijke verlenging van het front noodzakelijk.

875 Terwijl nu de beweging in het Golijska Morava-dal, in de richting van Tsjatsjak goed vooruitging, schoot die in noordelijke richting niet op; de troepen kwamen daar niet meer dan 35 mijlen vooruit in acht dagen.

880 Inmiddels hadden de Serviërs hunne troepen uit Belgrado teruggetrokken, en die geconcentreerd tegenover het Soewobor-gebergte. Hier wierpen zij zich op het Oostenrijksche centrum, sloegen zich daar doorheen, en dreven het 13e, 15e en 16e Oostenrijksche legerkorps op de vlucht.

Valjewo werd genomen, evenals Oesjita.

885 De aanvallen op de linie ten noorden van Milanowatsj, waar het 8e legerkorps en een gecombineerd korps stonden, werden echter afgeslagen.

Van Oostenrijksche zijde wordt slechts gemeld over den toestand in Servië: "Op het zuidelijk oorlogstooneel hebben geen belangrijke gebeurtenissen plaats gehad.

890 "De voorgenomen dislocaties verlopen over het algemeen zonder groote gevechten met den vijand."

Hoe dit met elkaar te rijmen is – schijnt slechts verklaarbaar, wanneer, men aanneemt, dat in officieele berichten wel eens noodlottige gebeurtenissen worden... verzwegen.

895

Op **het Westelijk oorlogstooneel.**

De inneming van Vermelles.

BOULOGNE, 11 December. (Reuters specialen dienst.) De inneming van Vermelles wordt van buitengewoon belang geacht. Het dorp beheerscht een uitgebreide streek en de Franschen zijn thans nog geen zeven K.M. meer van Lens af en vlak bij Pont à Vendin, waarop verschillende spoorweglijnen en een aantal wegen uitloopen.

900 Indien hun succes blijft aanhouden, zullen de Franschen weldra in het bezit zijn van den hoofdweg, die Lens met La Bassée verbindt en waarlangs de Duitschers hunne voorraden naar La Bassée vervoeren over de vlakte van La Gobelle.

905 In verband met het groote gewicht van La Bassée, waar de Duitschers wekenlang al onze pogingen om de plaats te nemen verijdelden, kan als zeker worden aangenomen, dat de gealliëerden niet onbeproefd zullen laten om van het behaalde voordeel te profiteren en de positie van den vijand aldaar onhoudbaar te maken.

910 Volgens de laatste berichten hebben Rheims en Soissons nog steeds vreeselijk te lijden van de artillerie en aëroplanes van den vijand.

De kathedraal van Soissons is ingestort.

Duitsche aëroplanes hebben Dinsdag te Rheims bommen geworpen, waardoor eenige personen gedood werden.

915 In België en Frankrijk.

PARIJS, 10 Dec. (Reuter.) (Communiqué.) In de streek van Yperen is een zeer krachtige aanval der Duitschers afgeslagen.

920 De loopgraaf in dezelfde streek, waarvan in het vorige communiqué bericht was, dat zij door de Duitschers was bereikt, is door ons heroverd. Van het overige gedeelte van het front valt niets te vermelden.

La Bassée veroverd door de Franschen?

925 LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) De "Daily Mail" verneemt uit Noord-Frankrijk, dat de Franschen La Bassée hebben genomen na een schitterenden infanterieaanval. De admiraliteit (waarom juist deze?) ontving nog geen bevestiging van dit bericht.

LONDEN, 12 Dec. (Eigen bericht.) Uit Noord-Frankrijk wordt aan de "Times" gemeld, dat de vijand terugtrok van zijn stelling op de heuvels zuidoostelijk van La Bassée, welke hij zoo lang wist vast te houden en dat de druk van het Fransche offensief op de linie Rijssel-Atrecht en de vermeestering van Vermelles dezen terugtocht noodzakelijk maakten,

De strijd aan de Yser.

(Nadruk verboden.)

935 VEURNE, 8 Dec.

Een onzer berichtgevers meldt:

Eindelijk ben ik weer in 't centrum der gevechten aan de Yser. Ik schrijf gevechten,

940 doch relatief zijn het in dezen milioenenstrijd maar gevechtjes. Immers gisteren
bepaalden de aanvallen van de verbondenen zich tot de enkele stellingen aan den
rechteroever van het Yserkanaal, welke de Duitschers nog bezet hielden. Tot algeheel
inbezitnemen van die stellingen was 't nog niet gekomen. Als toeschouwer vraagt men
zich onwillekeurig af: wat beteekent 't nu toch om zoo'n paar stellingen zooveel
945 moeite te doen. Doch wanneer men die zelfde vraag doet aan de strategie, dan verneemt
men dat die schijnbaar kleine plekjes nochtans van groote gevechtswaarde zijn.
Bijzonder wat het voortrukken en de verdediging betreft. Dikwijls beheerschen die
stellingen een groot gedeelte wegen die van belang zijn of als onderlinge
verbindingsweg, of als punten waarlangs men zou kunnen voortrukken, zoo niet de
vijandelijke machinegeweren of geschut die plaatsens bestreken. Toch valt er voor
950 iemand die oogen en ooren openzet nog veel schrijvenswaard waar te nemen. Geheel de
manier van oorlogvoeren is voor iemand die niet te voren ingewijd is in de
vechtkunst, van belang.

Ik heb gedurende 4 maanden al heel wat gezien. Zoo o. a. bij Haelen, en aan de Nethe,
doch dit waren toch kleine veldslagen. Hier is evenwel van een veldslag geen sprake,
't is veel meer een oorlog met verstoppertje spelen. Bij den veldslag is elkander
955 opzoeken en aanvallen. Hier is 't zich voor elkander verstoppen. En dan nog als men
elkander heeft ontdekt, moet het geschut de schuilplaatsen ongenietbaar maken. Van
persoonlijken moed in gevechten van man tegen man is feitelijk geen sprake.
Integendeel, als men zoo dicht bij elkander is, dan geeft men zich gevangen. Hieruit
is 't te verklaren, dat de gevangenen bij honderden tegelijk worden gemaakt. Ik
960 ondervroeg hierna een hooggeplaatst officier. Deze deelde mij mede, dat zulks mede
een gevolg is van de methode die bijna alle groote krijgskundigen toepassen. N.l.
zooveel mogelijk soldaten weerloos maken, doch tevens levens sparen. Ik opperde het
denkbeeld dat men dit dan nog op grooter schaal moest doen; en zich maar allen bij
den aanvang gevangen geven. Doch nu viel een kolonel tevens geneesheer mij in de
965 rede. "Zie", zeide hij, "de zielsgesteldheid van den afzonderlijken mensch als van de
massa verandert van het moment, dat hij weet in den oorlog een rol te spelen." 't is
alsof een geheel ander wezen naast en ondanks hem handelend optreedt. Deze verklaring
gaf mij licht omtrent de handeling die ik soldaten van beide machten had zien plegen.
M.i wordt de oorlog inderdaad dikwijls in zijn gevolgen noodeloos wreeder.
970 Eigenaardig is ook de zielsgesteldheid van hen die meegedaan hebben een vijandelijke
loopgraaf te nemen. Ik ondervroeg er eenigen. Een infanterist van het 3e die vroeger
te Mechelen woonde, zeide mij 't volgende: "Eerst zie je niets een heelen tijd lang.
Als we dan eindelijk op een gegeven oogenblik gaan stormloopen en we zien de
tegenstanders, dan bevangt ons een soort razernij. En toch niet tegen de menschen als
975 zoodanig. Ik geloof meer 't is hun uniform, het is hun wapen of wat dan ook. Want
niet zoodra werpen ze de wapens neer of steken de handen omhoog, of we houden op hen
te beschieten".

"Dus ge vuurt niet op weerloozen?"

980 "Neen, mijnheer, 't is ons ook streng verboden, al zou ons persoonlijk de haat van
onze verwoeste woningen en het doden onzer vrienden of verwanten tot bitterheid
stemmen."

Ik had met opzet het gesprek die wending gegeven, omdat er zoo dikwijls over en weer
allerlei beschuldigingen worden gedaan. Trouwens wanneer men hier een poosje is, dan
bemerkt men dat veel anders is, dan we het wel eens vernamen uit officieele bronnen.
985 Veel gebeurt hier in blinde drift, per ongeluk of noodzaak, dat van den anderen kant
als pure moedwil wordt afgeschilderd. Inzonderheid is zulks het geval met het
platschieten van plaatsen. Immers ik had nu zelf kunnen waarnemen, hoe bij het
bewerken van eenige Deutsche stellingen men uit noodzaak van den kant der verbondenen
de eigendommen der Belgische bondgenooten moest neerschieten. Dit is pijnlijk, doch
990 men zegt, het kan niet anders. Schatten kost iedere kilometer grond hier. Men kan
veilig rekenen, dat aanval en verdediging van iederen vierkanten meter grond aan de
Yser het tien- en meervoudige kost van de eigenlijke waarde. Men verwacht evenwel
binnen weinige dagen meer intensieven strijd. Blijkbaar worden hiervoor meer
Engelschen nog aangevoerd. Het reizigersverkeer tusschen Folkestone en Calais is dan
995 ook stopgezet. Alles moet over Dieppe of Boulogne. Dit voorspelt op zich zelf al weer
vlootbeweging tegen de kust.

Helden.

1000 De mitrailleursectie moet terug om de brigade te volgen. Daarbij moet zij door een
terreinstrook, welke een Deutsche batterij onder vuur heeft. Bij het overgaan van een
heuvel stort een der paarden. Er moet halt worden gehouden om de bespanning in orde
te brengen, van welke schoone gelegenheid de vijandelijke richters gebruik maken om
de sectie te bepoeieren. Spoedig is het paard gelukkig weer op de been en

1005 aangespannen – de sectiecommandant beveelt: "Opzitten". Op hetzelfde oogenblik
springt een granaatkartets te midden der Franschen: vijf paarden van de bediening
vallen, vier man zijn gekwetst; de wachtmeester wordt vier meter weggeslingerd, het
paard van den commandant krijgt een scherf in den hals. De wachtmeester krijgt order
een ander paard te bestijgen en de mitrailleurs in veiligheid te brengen. De officier
1010 ondersteunt de twee gekwetste manschappen, die nog loopen kunnen en strompelt met hen
voort onder den kogelregen. Zij bereiken eindelijk het escadron.
De luitenant brengt rapport uit en deelt den toestand mede van de achtergebleven
gekwetsten.

Onmiddellijk biedt zich een jong onderluitenant aan om den luitenant te vergezellen
en wendt zich dan tot zijn peloton: "Twee vrijwilligers voor". Terstond treden twee
1015 huzaren naar voren en ijlings volgt het drietal den luitenant, die reeds op weg is
naar de plaats, waar zijn mannen liggen.

In looppas gaat het door de gevaarlijke strook – daar liggen reeds de gedoode
paarden, met de beide huzaren er naast, officier en de onderluitenant nemen ieder en
gekwetste op den rug, terwijl een huzaar de beenen steunt. En zoo gaat men voetje
1020 voor voetje den vreeselijken weg terug, terwijl rechte en links de projectielen
inslaan... eindelijk, eindelijk is het beschuttende bosch bereikt; het zweet loopt
den dragers tappelings langs het gelaat, de uniformen zijn met bloed bedekt – maar
zij hebben hun taak volbracht, de kameraden zijn in veiligheid.

Aldus vertelt een medewerker van het "Journal des Débats" die thans onder de wapens
1025 is.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

Russisch communiqué.

1030 PETROGRAD, 11 Dec. (P. T. A.) De groote generale staf deelt mede: In de richting van
Mlava werd gedurende den nacht en den dag van 10 dezer een krachtige aanval der
Duitschers met succes afgeslagen. Onze troepen zijn op hun beurt tot het offensief
overgegaan en vervolgen de vijandelijke colonnes, die op sommige plaatsen in wanorde
terugtrekken.

1035 In de streek benoorden Lowitsj is de vijand in den nacht van Woensdag op Donderdag en
den daaropvolgenden dag overgegaan tot hevige aanvallen, die wij echter afsloegen,
waarbij wij den Duitschers zware verliezen toebrachten.

Gedurende dien tijd hebben de Russische troepen in het geheel zeven aanvallen
afgeslagen, waarbij sommige onzer legerafdeelingen den vijand soms lieten naderen tot
op zeer geringen afstand en hem dan door een moorddadig vuur op de vlucht joegen.

1040 In de streek ten zuiden van Krakau hebben wij op 10 dezer, terwijl wij ons
welgeslaagd offensief, ondanks den hardnekkigen tegenstand der vijand, volhielden,
een groot aantal kanonnen en mitrailleuses buit gemaakt en 2000 man gevangen genomen.
Op andere punten van het front zijn geen feitelijke wijzigingen voorgekomen.

1045 De positie der Duitschers.

LONDEN, 12 Dec. (Eigen bericht.) De "Times" verneemt uit Petersburg, dat de laatste
berichten uit het hoofdkwartier beslist toonen, dat de Duitschers ondanks al hun
inspanning niet in staat zijn tot een verder oprukken naar Warschau en Krakau.

Op Zee.

Duitsche onderzeeër vernietigd?

1050 LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) De "Daily Mail" meldt, dat twee Duitse onderzeeërs
Woensdagochtend in den Firth of Forth aanvallen beproefden, die afgeslagen werden. De
twee vijandelijke onderzeeërs werden vernietigd.

1055 Batoem door de Turken beschoten.

KONSTANTINOPEL, 12 Dec. (W. B.) De Turksche vloot beschoot gisteren de omgeving van
Batoem. Dat was het antwoord op de Russische bewering dat de Turksche schepen in de
Zwarte Zee waren verjaagd, en dat twee Turksche schepen buiten gevecht waren gesteld.

1060 Een nieuw gevecht.

LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) Volgens de New-Yorksche bladen werd den 10en ter hoogte van
het Chileensche eiland Mocha het gedonder van zwaar geschutvuur gehoord, vermoedelijk
afkomstig van een gevecht tusschen den Duitschen hulpkruiser "Eitel Friedrich" en een
1065 Engelsch oorlogsschip.

De "Karlsruhe" en de "Kronprinz Wilhelm" vluchtten voor de Engelsche vloot, die hun
kolen- en voorraadschepen in bezit namen of vernielden.

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

- De zeeslag bij de Falklandeilanden.
- 1070 LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) De New-Yorksche bladen bevatten een telegram uit Buenos Ayres, meldende, dat de Duitsche kruisers vastliepen tusschen de Engelsche en Japansche smaldeelen. De "Scharnhorst" vuurde, totdat de golven over de kanonnen sloegen.
- 1075 LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) De "Daily Mail" verneemt uit New-York: Het Britsche eskader haalde de "Nürnberg" in na een opwindende jacht. Het Duitsche schip werd gesommeerd zich over te geven, maar het weigerde en streed tot het zonk. Er wordt gezegd dat tot het Britsche eskader behoorden de "Shannon", "Achilles", "Cochrane" en "Natal".
- 1080 De vier door de "Daily Mail" genoemde schepen zijn gepantserde kruisers. De "Shannon" is een schip van 14,600 ton, de drie andere zijn schepen van 13,660 ton alle hebben een snelheid van 23 à 23.5 knopen.)
- De Koning heeft aan admiraal Sturdee een telegram van gelukwensen gezonden naar aanleiding van de bij de Falklandseilanden behaalde overwinning.
- 1085 De admiraliteit kreeg eveneens verschillende gelukwensen, o. a. van den opperbevelhebber van het Britsche leger in Frankrijk, sir John French, en van den Franschen minister van marine en van den sirdar in Egypte Wingate.
- BELGIË.**
- Een "zwarte lijst".
- 1090 PARIJS, 11 Dec. (Reuter.) Een nieuw bewijs, dat de Duitschers bij den inval in België met voorbedachten rade te werk zijn gegaan wordt geleverd door het feit, dat een zwarte lijst gevonden is, waarop de namen voorkwamen van bekende Belgen. Die lijst was opgemaakt meer dan een jaar geleden door Trimborn, Roomsche Rijksdaglid voor Keulen, thans lid van het civiel Duitsch bestuur te Brussel.
- 1095 Wat België verloor!
- LONDEN, 12 Dec. (Eigen bericht.) Henri Mosson, advocaat te Brussel, publiceert een overzicht van de geschatte verliezen aan België door de Duitschers toegebracht in de eerste 82 dagen van den oorlog. Hij komt tot de conclusie dat deze verliezen aan gebouwen, veldvruchten, veestapel, spoorwegen, handel en bedrijf, en arbeidsloonen ongeveer 212 millioen p. st. zouden bedragen.
- Uit Vlaanderen.
- Een Vlaamsche berichtgever schrijft ons:
- 1105 Na wederzijdschen groet vingen de menschen, in den "goeden ouden tijd", dat is tot vier of vijf maanden geleden, het gesprek aan met een praatje over het weer; nu is 't met den oorlog. Van daar tot de voedingsquaestie is er maar een stap en we haasten ons dien te doen.
- 1110 De quaestie van den dag wordt meer en meer: wat zal morgen het potje koken? Tot hiertoe heerschte er geen gebrek.
- Te lande heeft, hier elkeen, een zeker getal nijverheidswerkbeden uitgezonderd, een stukje grond, waarop men groensels en potaten teelt; de opbrengst is dit jaar rijk geweest, maar stillekens geraakt die voorraad bij de geringe lieden uitgeput; er is sedert weken of maanden geen geld gewonnen; waarmede zal men een nieuwen voorraad aanschaffen?
- 1115 Niet alleen bij den werkman wordt de nood steeds dringender, maar bij tal van kleine renteniers, officieele ambtenaars, bedienden en gepensioneerden ook.
- 1120 Van vele waarden kunnen de vervallen koepons in België niet betaald worden; de jaarwedden der staatsambtenaars worden niet meer ofwel met groote vertraging betaald; pensioenen van den Staat evenzoo; van inschrijvingen op het Grootboek der Belgische schuld kan men den interest niet ontvangen.
- De winketten der Nationale Bank zijn nog open voor den dienst der Spaarkas, ook ziet men dagelijks lange rijen "spaarders" voor de winketten, waar men 50 franks om de veertien dagen voor elk boekje uitbetaalt.
- 1125 De menschen eten hunne spaarcenten op, dikwijls ten prijze van ontberingen en zuren arbeid bijeengegaard.
- Maar wat, als eens het kapitaal zal uit geput zijn? Die dag nadert voor velen met rasse schreden.
- 1130 Veel is geschreven en gejammerd over de verwoesting in tal van steden en dorpen; maar die ellende is enkel een schaduw van het lijden dat weldra in honderdtallen van huizen zal binnendringen – van huizen welker inwoners weleer op welstand mochten bogen...
- De heele bekommernis van het oogenblik bestaat in het aanwenden van middelen tot bevoorrading van de bevolking, eerst en vooral van bloem, tarwemeel of tarwe.

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

- 1135 Minstens drie vierde der bevolking van den buiten leeft sedert eene maand op roggebrood.
Gedurig komen er steden en gemeenten bij, waar de nood nog nijpender is dan in de gewone plaatsen.
Zoo bijvoorbeeld te Dendermonde; daar zijn reeds ruim 5000 inwoners van de vorige
- 1140 10,000 teruggekeerd, meest allen tot de werkersklas behoorende. Anderen zijn opgenomen in de naburige gemeenten.
Maar alle nijverheid en werk is uit Dendermonde verdwenen; alle nijverheidsgestichten zijn vernield of zoo gehavend, dat aan eene herneming van werk niet te denken valt.
Wat meer is, alle grondstoffen zijn mede vernield; verkeersmiddelen ontbreken, om ze
- 1145 aan te voeren.
Machines zijn eveneens door het vuur onbruikbaar gemaakt of onder de puinen bedolven. Niemand denkt er aan nu herstellingen te doen: wie weet wat te Dendermonde nog gebeuren kan?
Dendermonde is hoofdplaats van een rechterlijk arrondissement en zetel van een
- 1150 rechtbank van eersten aanleg. Het paleis van justitie is vernield en de rechtbank heeft haren zetel overgebracht naar St. Nikolaas. Het verkeer, dat ook handel medebracht, vanwege personen die op de rechtbank werkzaam of geroepen waren, is volkomen geschorst.
De huizen van alle magistraten en gerechtsbedienden zijn vernield.
- 1155 De 5000 teruggekomenen moeten bijna allen door de liefdadigheid ondersteund worden. Een tusschenwoordje hier:
De heer Remy, substituut-procureur des Konings, is een der laatsten gevlucht, toen op 4 September Dendermonde in brand stond. Hij was met twee vrienden, welke hem te Parijs uit het oog hebben verloren, omstreeks half September; sedert heeft men van
- 1160 hem geene berichten meer.
De ellende is te Mechelen, Boom, Duffel, Willebroeken in de gemeenten tusschen Antwerpen en Mechelen gelegen, bijna even groot als te Dendermonde.
Zoo is het ook in de gemeenten aan de boorden van de Yser, - dat kleine riviertje, dat voortaan in de geschiedenis beroemd zal blijven - of liever het is daar zoo niet,
- 1165 want daar is geen bevolking meer: ze is gevlucht voor het water, de granaten, de shrapnells en het vuur.
Maar het is zoo of nog erger in geheel het overige der provincie West-Vlaanderen, waar alles opgeëischt of gerequisitionneerd werd. In menige plaats moet de bevolking door de Duitsche troepen gespijzigt worden.
- 1170 Veel vee is met de inwoners verdwenen, het overige wordt zoo goed het zijn kan gevoed, om het in het leven te houden; 't is de ondergang van den veestapel voor verscheidene jaren na den oorlog, en welke ellende in den tusschentijd?

Zend dit blad na gebruik naar onze militairen of een interneeringskamp!

- 1175 **DUITSCHLAND.**
De Belgische gezant te Kopenhagen.
KEULEN, 12 Dec. (W. B.) De "Köln. Ztg." meldt, dat de Belgische gezant te Kopenhagen, Allard, in de Deensche bladen verklaard zou hebben, dat niet hij, maar zijn
- 1180 gezantschapssecretaris de mededeelingen deed over Duitsche wreedheden in België, maar dat hij toch in staat is documenten over te leggen, waarin zulke gevallen besproken worden. De gezant heeft aan den verslaggever van de "National Tidende" zulke documenten getoond, the nauwkeurige plaatsbepalingen bevatten en door geloofwaardige personen ondertekend zijn.
- 1185 Het blad vraagt, als die documenten bestaan, waarom de gezant die dan gebruikt, om in neutrale landen in de pers tegen Duitschland op te treden, in plaats van die ter kennis te brengen van de Duitsche regeering, opdat die kunnen worden onderzocht. Zoolang dit niet geschied is, zegt de "Köln. Ztg." zijn wij volkomen gerechtigd te zeggen, dat wij er geen woord van gelooven.
- 1190 Tsjenstochof Kaiserberg.
De naam Petersburg is veranderd in Petrograd; Konstantinopel in Tsarigrad, Ostende in Kales. De Duitschers hebben thans Tsjenstochof omgedoopt in Kaiserberg.
- 1195 Dertig dagen in Duitsche gevangenschap.
De heer B. van Praag, secretaris van de firma J. & A. v. d. Schuyt te Rotterdam, heeft dertig dagen in Duitschland gevangen gezeten. Aan het verhaal van zijn wederwaardigheden ontleent de "N. R. Ct." het volgende:
"Ik was den 26en October 9.21 's morgens van hier vertrokken om via Zevenaar, Elten,
- 1200 Bazel, Genua naar Dakar (Senegal) te reizen in opdracht van de Navigazione Generale

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

Italiana te Genua. Volgens deze opdracht moest ik het transport van Dakar naar Buenos-Ayres regelen van acht kolenelevators en drie sleepbooten, welke door de firma J. en A. van der Schuyt te Rotterdam, geconstrueerd waren voor rekening der bovengenoemde Italiaansche stoomvaart Maatschappij, alles te zamen eene waarde
1205 vertegenwoordigende van circa 1,250,000 gulden.
Ongeveer 1 uur 's middags in Elten aangekomen, werden daar zooals naar gewoonte de passen van alle reizigers nagezien; de gendarme, die deze functie waarnam, verzocht mij even te willen wachten totdat alle andere passagiers, die uit den trein waren gekomen aan de gebruikelijke formaliteiten voldaan hadden. Toen verzocht deze
1210 gendarme mij hem even te volgen in een kamer, waar zich een kapitein en een persoon in politiek bevonden; deze heeren zagen nu weder mijn paspoort in en raadpleegden eene lijst, waarop mij medegedeeld werd dat ik onder militaire bewaking naar Wezel getransporteerd zou worden.
Ik protesteerde hiertegen, zeggende, dat mijn paspoort, voorzien van portret en
1215 stempels der consulaten van Duitschland, Italië en Frankrijk, geheel in orde was en dat ik met dit paspoort reeds in oorlogstijd in Duitschland gereisd had, hetgeen ik bewijzen kon door een in mijn bezit bevindenden Passierschein; voorts verzocht ik naar Elten te doen overkomen den heer Ubbo Ulferts, directeur der firma Lensing & Brockhausen of den heer Amtsrichter Brockhausen, beiden te Emmerik woonachtig, welke
1220 heeren mij persoonlijk kenden en iedere gewenschte garantie voor mij konden geven, tevens verzocht ik mij te willen mededeelen op welken grond men een onderdaan van een neutralen staat vrije doorreis door Duitschland weigerde.
Als eenig antwoord werd mij gezegd, dat ik wellicht in Wezel nadere opheldering zou ontvangen, maar dat men aan mijne verzoeken daar te Elten geen gevolg kon geven.
1225 Te Wezel werd ik voor den commissaris van gebracht; deze deelde mij mede, dat mijne zaak bij de Kommandantur thuis behoorde en op mijne opmerking dat ik daar geweest was en dat men mij naar hem verwezen had, antwoordde deze beamte mij, dat de heeren der Kommandantur het zeer druk hadden en zich dus eerst den volgenden dag met het onderzoek zouden bezighouden; intusschen deed hij door een inspecteur van politie
1230 mijne papieren en koffers even vluchtig inkijken.
Ik vroeg ook hier om welke reden ik niet vrij en ongehinderd kon doorreizen en verzocht mij met dan naastbijzijnden Hollandschen Consul en met mijne familie in verbinding te mogen stellen. De commissaris, die mij overigens zeer welwillend behandelde, deelde mij mede dat hij mij zulks niet kon toestaan, en dat ik van de
1235 Kommandantur wel zou vernemen om welke redenen men mij gearresteerd had; in vertrouwen wilde hij mij alleen zeggen dat voor zoo ver hem bekend was men mij van spionage voor Frankrijk verdacht op eene aanklacht van Duitsche zijde uit Holland; of echter deze aandacht op mij of op iemand van ongeveer den zelfden naam betrekking had kon hij niet zeggen, daar hij de documenten niet ingezien had. Ik vroeg toen of ik
1240 tot den volgenden morgen mijn intrek in een hotel mocht nemen daar dit misverstand dan zeker opgehelderd zou worden, maar ook dit werd mij geweigerd en onder begeleiding van een inspecteur van politie moest ik mijn intrek gaan nemen in de vestinggevangenis. Aldaar aangekomen werd ik gefouilleerd en werden mij geld, ringen, horloge etc. afgenomen; alleen werd mij toegestaan de allernoodigste toilet-artikelen
1245 te behouden. Mij werd toen een cel aangewezen om te overnachten en gaf men mij op mijn verzoek een nieuwen stroozak en schoon beddegoed, tevens vroeg ik mij eenig eten uit de onderofficierskantine te doen brengen, waaraan men ook voldeed.
Ik stelde mij vervolgens door alle geoorloofde en ongeoorloofde middelen op de hoogte of zich nog meer Hollanders daar bevonden en vernam toen dat zich nog drie Hollanders
1250 in de zelfde gevangenisafdeeling bevonden n.l. de heer Van der Veen uit Rotterdam benevens eene dame Van Praagh en haar neef uit Den Haag en dat de eerste zich sinds 5 dagen en de anderen sinds 12 dagen daar bevonden.
Toen men mij den volgenden dag niet bij de Kommandantur bracht om de noodige opheldering te kunnen vragen, verzocht ik om een onderhoud met den vesting-
1255 commandant, waar ik weder mijne protesten deed hooren, maar on deze officier zeer voorkomend was en mij toestond het noodige voedsel en andere benodigdheden in de stad te doen koopen, kon hij geen mijner andere wenschen vervullen, daar hij instructies had ontvangen dat ik geen communicatie met de buitenwereld mocht hebben en dat hij er niets aan doen kon om het onderzoek te verhaasten.
1260 Den daarop volgenden dag werden de drie Hollanders zoo tegen 1 uur 's middags vrijgelaten zonder ooit door een rechter verhoord te zijn geweest; dien middag herhaalde ik weder verzoek en protesten bij den commandant der vesting en verzocht een rapport over mijn reisdoel en eene opgave mijner referenties in Duitschland en Holland aan de Kommandantur te mogen richten, hetgeen mij ook niet toegestaan kon
1265 worden.
Iedereen dag protesteerde ik opnieuw. Ik bracht den geheelen dag en nacht in een

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

- vochtige, koude cel (alleen 's Zondags werd gestookt) door en werd twee maal daags een half uur gelucht met zwaar gestrafte Duitsche militaire gevangenen. Op die manier bracht ik in die gevangenis juist veertien dagen door en kreeg Maandag 2 November
- 1270 last mij reisvaardig te maken.
- Voor den Zahlmeister gebracht, deelde deze mede dat ik naar het Sennelager bij Paderborn getransporteerd zou worden en overhandigde deze toen aan een onderofficier, den leider van het transport, mijne bagage, en de mij afgenomen preciosa benevens een
- 1275 bedrag in Duitsch bankpapier in plaats van het mij afgenomen buitenlandsch goud- en papiergeld. Deze wisseloperatie berokkende mij met het oog op den lagen koers van het Duitsche papiergeld een verlies van ca. f150.
- Onder bewaking van drie man met geladen en opgezette bajonet werd ik in gezelschap van een Chinees en een Engelsman per spoor naar Paderborn overgebracht.
- Tijdens het transport hadden wij bijna geen overlast van het publiek, behalve in een
- 1280 tusschenstation, waar wij moesten overstappen en waar men den Chinees voor een gevaarlijken Japanschen spion en mij voor een Engelsch spion hield, zoodat onze begeleiders het beter oordeelden ons tot de aankomst van onzen trein in een portiekamertje aan de oogen en eventueel aan de woede van het publiek te onttrekken.
- In Paderborn brachten wij den nacht op het station door en vertrokken den volgende
- 1285 worgen vroeg naar het Senne-lager; daar aangekomen vernam ik dat mijne papieren daar nog niet waren aangekomen niettegenstaande men mij te Wezel verzekerd had dat deze reeds eenige dagen te voren daarheen opgestuurd waren. Op mijn bewijs van uitlevering stond niet vermeld om welke reden ik daarheen gezonden werd en had men ook mijne nationaliteit niet ingevuld, zoodat, men zich eerst telegrafisch met Wezel in
- 1290 verbinding moest stellen om te weten welke behandeling men mij kon toestaan; intusschen verbleef ik van 's morgens 9 uur tot 's middags 4 uur op een bank buiten de hoofdwacht. Tegen twaalf uur ontvingen de Chineesen ik ieder een blik snijboonen-soep, en een stuk commiesbrood; hierna werd ons bevolen ons haar te doen kortknippen, onze kleedingstukken te doen desinfecteeren, en met circa 60 krijgsgevangenen
- 1295 tegelijk, waaronder Turco's en andere minder propere menschen, een warm bad te nemen. Ik protesteerde hier heftig tegen, zoodat mij eindelijk deze drie behandelingen bespaard werden. Ik werd toen met den Chinees ondergebracht in een kamer van een steenen barak, welke slaapplaats verstrekke aan 24 krijgsgevangenen en tegelijk dienst deed als schoenmakerij. Deze kamer en die der kleermakers daar naast gelegen
- 1300 waren de meest ideale verblijfplaatsen van het kamp, daar hier de bewoners tenminste een bed en een stroozak hadden en men 's nachts niet te erg van koude had te lijden. De behandeling, welke ik in het kamp ondervond van alle officieren en onderofficieren, was zeer beleefd en voorkomend; de generaal, commandant van het
- 1305 kamp, liet mij in dien tijd zesmaal bij zich roepen en beloofde al het mogelijke te doen om de zaak, die toen in Munster behandeld werd, te bespoedigen. Ik mocht hier ook per briefkaart met mijne familie en kennissen correspondeeren en ik ontving gratis voeding in de cantine; deze voeding was bepaald beter dan die men in andere legers aan de soldaten verstrekt, evenwel zeer zwaar en vet, waar niet iedere maag direct aan gewend is. Ook was het voor mij niet altijd aangenaam daar tusschen de
- 1310 Duitsche soldaten te moeten eten, daar, ofschoon het grootste gedeelte van goeden huize en zeer voorkomend was, er toch altijd een percentage bij was, dat mij voor spion of ander gevaarlijk sujet aanzag en mij soms hatelijke opmerkingen niet bespaarde.
- Over het algemeen is mij echter daar in het kamp het optreden en de behandeling ook
- 1315 der mindere soldaten zoowel tegenover mij al tegenover de Fransche en Belgische krijgsgevangenen bijzonder medegevallen en leenden de meesten er zich toe geheel belangeloos ons kleine diensten te bewijzen en voor ons boodschappen in de stad te gaan doen.
- Voor genotmiddelen mocht ik in het kamp 10 Mark per week van mijn eigen geld besteden
- 1320 en kon ik mij ook soms eenige bezigheid als tolk in de verschillende kampen bezorgen. Na zestien dagen in het kamp vertoefd te hebben vernam ik den 25sten November 's morgens tegen 9 uur dat ik ontslagen was en mijn paspoort en verdere papieren in Munster kon gaan halen, of wel op deze stukken wachten kon tot dat dezelve opgestuurd zouden worden; ik verkoos natuurlijk zoo spoedig mogelijk te vertrekken en naar
- 1325 Holland terug te keeren, waarom ik besloot via Munster te reizen en daar een en ander in ontvangst te gaan nemen.
- In Holland aangekomen moest ik mij direct onder behandeling stellen van een geneesheer daar ik rheumatische pijnen had opgedaan en ook mijn zenuwgestel eenigszins geschokt was.
- 1330 Ik begrijp volkomen dat een land hetwelk zich in oorlog bevindt uiterst voorzichtig moet handelen en het recht heeft iederen vreemdeling nauwkeurig te onderzoeken, maar de behandeling, welke ik ondervonden heb is geheel willekeurig en tegen de Duitsche

wet, en citeer ik als bewijs eenige woorden, die een Duitsche Amtrichter over de zaak aan mijne familie geschreven heeft:

- 1335 "Nach unserem Gesetz ist jede Haftsache, durch die ein Mensch der Freiheit beraubt wird, eine grosse Eilsache. Nach Moeglichkeit, soweit es sich mit dem Zweck der Untersuchung vertraegt, wird die Angelegenheit also stets beschleunigt. Bei der Verhaftung feilt ihm der Richter mit under [unter] Angabe der § § auf Grund welchen Verdachtes er verhaftet wird, damit er sich dagegen wehren kann."
- 1340 Nooit heeft [men mij] bij een rechter iets medegedeeld, nooit ben ik verhoord geworden, nooit heeft men mij officieel medegedeeld, waarvan ik verdacht werd; na dertig dagen gevangenschap en ontbering werd ik weder op vrije voeten gesteld, zonder eenige verontschuldiging, zonder eenige opheldering.
- 1345 Het ministerie van buitenlandsche zaken en vele menschen van invloed, zoowel in Holland als in Deutschland, waren zoo welwillend zich voor mij moeite te geven; ik stel mij de vraag, hoe lang ik wel in hechtenis had moeten blijven, indien ik alleen op mijzelf aangewezen geweest was!
- Waar de heer Bethmann Hollweg in de laatste zitting van den Rijksdag de woorden sprak:
- 1350 "Dan werden wir auch der Unbill gedenken, mit der man sich an unseren im Auslande lebenden wehrlosen Landsleuten zum Teil in einer jeder Zivilisation hohnsprechenden Weise vergangen hat, denn, meine Herren, die Welt soll wissen, dass niemand ungesuehnt einem Deutschen ein Haar kruemmen darf."
- 1355 Waar de Duitsche regeering zoo vol toorn is over onrecht haren burgers aangedaan, daar durf ik vast vertrouwen dat zij het onrecht een onderdaan van een bevriend land door haar aangedaan, ook zal weten goed te maken.
- De schade, aan de belangen der Italiaansche stoomvaart maatschappij toegebracht door de onmogelijkheid mijne opdracht uit te voeren, zal door die maatschappij door bemiddeling dor Italiaansche regeering direct te Berlijn worden opgegeven."

1360

ENGELAND .

Oorlog-spielgoed.

(Van onzen eigen berichtgever.)

LONDEN, 7 Dec.

- 1365 Kerstmis nadert en Engeland bereidt zich voor op de dagen, die hier vooral van zoo groote beteekenis zijn. Het zal voor vele duizenden een droeve tijd wezen, zoo heel anders dan in dagen van vrede en voorspoed – hoevele duizenden zijn er reeds niet, ook in dit land, die een echtgenoot, een vader, een zoon, een geliefden bloedverwant te betreuren hebben, die viel, ver van huis, voor de eer van zijn land. En toch, men wekt elkander op om het Kerstfeest trots de tijden, die wij hebben door te maken, niet onopgemerkt te laten voorbijgaan; elkander toch te verblijden met een of ander geschenk; vooral de kinderen niet te doen lijden onder den oorlog en te zorgen dat de neringdoenden, welke toch reeds zulke groote verliezen hebben te lijden, terwijl zij steeds hogere belastingen hebben op te brengen, althans in deze maand iets zullen kunnen goedmaken.
- 1370 En blijkbaar is er nog wel wat geld overgebleven om met Kerstmis te verteren. Het weer is hier de laatste paar weken over het algemeen ellendig geweest, aan regen en storm hadden wij geen gebrek, maar niettegenstaande die tegenwerking der elementen, heb ik bij een rondgang door de bekende winkelstraten en kijkende in enkele der reusachtige magazijnen, kunnen opmerken dat December zich voor de winkeliers niet zóó slecht heeft ingezet als ik wel gedacht had. Daar waren er ook nu nog honderden, die de Kerstmis-etalages kwamen zien, en die kochten ook, al was 't duidelijk merkbaar, dus vertelde mij een der groote winkeliers, dat de koopkracht is verminderd en de menschen veel meer op een paar shillings in prijs kijken dan in de laatste jaren het geval was geweest – dat zal trouwens in elk land wel het geval zijn.
- 1380 Opmerkelijk is natuurlijk dat in den aard der voorwerpen, die als passende Kerstgeschenken worden aanprezen, groote wijziging is gekomen en deze voor het overgrootste deel verband houden met den oorlogstoestand. Zoo heeft thans een groote winkel van gouden en zilveren werken in een der uitstal-ramen een groote verzameling uit zilver vervaardigde veldtenten van verschillende grootte, die dienst kunnen doen als verzamelplaats van dameshoeden-pennen; op de tent zijn de geëmailleerde vlaggetjes der geallieerden aangebracht. Broches met de kleuren der bondgenooten, schrijf-portefeuilles, postpapier en enveloppen, zak-portefeuilles en portefeuilles die dienen moeten om de een-pond en tien-shilling-bankbiljetten te bergen – een
- 1385 nieuwigheid, nu de vroeger hier steeds gebruikte sovereign- en half-sovereign-beursjes vrijwel afgedaan hebben – die allen zijn met de vlaggetjes der bondgenooten gesierd.
- 1390 Maar het meest opmerkelijke in de magazijnen zijn thans wel de speelgoed-

1400 uitstallingen. Nog nooit te voren heb ik in speelgoedwinkels van dit niet militair-
aangelegde volk zooveel dozen met soldaatjes; zóóveel kartons waarop volledige
kinderuniformpjes aangebracht zijn; zóóveel dreadnoughts en kruisers; zóóveel
belegering-spelen en zóóveel fortten van allerlei grootte ontdekt als thans het geval
1405 is. Bevorderaars der vredes-beweging en antimilitaristen – zijn die er nog in deze
dagen? – zullen misschien het hoofd bedenkelijk schudden over deze aankweeking van
liefde voor oorlogs-werktuigen bij het kind, vooral in een land dat immers zegt te
strijden om het militarisme voor goed den kop in te drukken, het feit is daar, dat
het Engelsche kind, de Engelsche knaap, zich thans natuurlijk op Kerstavond als
geschenk een doos met soldaatjes e.d. droomt.
1410 Maar erg mooi is het speelgoed over 't algemeen niet, dat ik tot dusverre zag. Men
weet dat er dadelijk na het uitbreken van den oorlog in dit land een beweging
ontstond om aan te moedigen het vervaardigen van speelgoed met het oog op de Kerst-
dagen. Er werd op gewezen dat Duitschland hier elk jaar voor een waarde van ongeveer
drie millioen aan speelgoederen invoerde en dat in het vervolg de speelgoednijverheid
1415 hier ook wel bloeien kan en men zich krachtig op die industrie moest gaan toeleegen,
nu speelgoed uit het vijandelijke land niet zou worden ingevoerd.
Het is duidelijk merkbaar, dat aan die opwekking reeds gevolg is gegeven, want het
speelgoed, dat men thans in de winkels ziet, is over het geheel lang niet zoo mooi
als wat er vroeger uit de Duitsche fabrieken kwam. Uit alles blijkt dat de
vervaardiging van speelgoed voor Engeland nog iets nieuws is; dat de meeste
1420 fabrikanten daarvan voor die industrie nog niet de beste machines bezitten en dat
degenen, die speelgoed vervaardigden als "huisvlijt", vergeleken bij hetgeen de
Duitschers op dit gebied leveren konden, nog ver achter staan. Toch is er veel bij,
waarmede het Engelsche kind straks blijde zal wezen en krijgt men wel den indruk, dat
ook hier ontegenzeggelijk het "aldoende leert men" van toepassing zal zijn. Ik geloof
1425 beslist, dat de Duitsche speelgoed-industrie op den duur in Engeland maar een matig
afzetgebied zal vinden. Wanneer de arbeidsloonen geen beletsel worden, zal men zeker
tusschen deze Kerstmis en die van het volgende jaar in dit land door het aanschaffen
van verbeterde machines en door bevordering der huisindustrie, op het gebied van
speelgoed-fabricatie hard vooruit kunnen gaan en het op den duur op dit terrein zool
1430 niet geheel, dan toch voor een héél groot deel buiten Duitschland kunnen stellen. Een
nieuwe nijverheid van beteekenis is bezig zich in Engeland te ontwikkelen; daar is
geen twijfel aan, en het is te begrijpen, dat de Engelsche winkeliers thans vele
stukken speelgoed ten toon stellen met de aankondiging "British made".
In verband met die vestingen en fortten voor de jeugd, waarover ik daareven sprak,
1435 laat ik hier nog even een vertaling volgen van den strijd om een huis, die, naar een
berichtgever van de "Daily Mail" meldt, dezer dagen in Vlaanderen heeft plaats gehad
te Mercken aan het Yser-kanaal, ongeveer vier mijlen oostelijk van den weg tusschen
Veurne en Yperen.
"Aan den oostelijken kant van het kanaal staat een huis", dus meldt de correspondent,
1440 "dat op een goede kaart staat aangegeven als het "Maison du Passeur" – het huis van
den jolleman – zeker herinnerende aan de dagen toen de stevige kleine brug, die nu
het kanaal overspant, zich nog niet bij dit huis bevond.
"Deze brug was gedurende de paar laatste weken een punt geweest dat niemand
toebehoorde. Het bevond zich zoowel onder het geschut der geallieerden als onder dat
1445 der Duitschers, die dit huis bezet hadden en er een soort fortje van hadden gemaakt;
mitrailleuses stonden aan den voet en op het dak van het gebouw; gansch den dag kon
men een schildwacht aan de ramen opmerken, en geen der beide partijen vernielde de
brug, omdat men aan beide zijden hoopte, dat die dienstig kon worden voor den
opmarsen. De Fransche kolonel, die het bevel had over de troepen in die buurt, bevond
1450 dat dit huis een lastpost was en besloot het uit den weg te ruimen, maar zulks was
een groot waagstuk, waar het een zoo goed bewapende en bewaakte post gold.
"In den nacht van Donderdag der vorige week werden vrijwilligers voor den aanval
opgeroepen; vierhonderd mannen werden uitgekozen, van wie 100 Afrikaansche soldaten,
die altijd gereed staan voor een gevaarlijk werkje.
1455 "De Duitsche mitrailleuses openden het vuur toen de Franschen aan het einde der brug
verschenen. Deze stormden onder een kogelregen door en ofschoon een twintigtal hunner
binnen enkele minuten vielen, renden de anderen de brug over en bereikten het huis.
Anderen volgden en het mitrailleuse-vuur moest verdeeld worden op de mannen op de
brug en, op degenen, die er reeds overgekomen waren. Het huis werd aangevallen. De
1460 Duitschers vochten eerst buiten het huis, doch werden neergeschoten, aan de bajonet
geregen of met messen afgemaakt – het was een verwoed gevecht.
"Toen gingen de Duitschers in het huis en de bijgebouwen, die door ondergrondsche
gangen met elkaar verbonden waren. De deur werd door de aanvallers met een bijl
ingerameid en toen begonnen de Franschen den aanval uitsluitend met de bajonet en

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

- 1465 werd het een gevecht van man tegen man in de benedenverdieping en boven. De verdedigers moesten het opgeven. Duitschers die in de bovenverdieping waren, werden afgemaakt of moesten zich overgeven.
"Het was een schitterend wapenfeit, in "ouderwetschen stijl" en de jonge luitenant, die den aanval geleid had, werd hoog geprezen. De Fransche verliezen waren vrij
- 1470 zwaar, ook al had de duisternis het mitrailleuse-vuur der Duitschers zeer belemmerd, en toen het eenmaal man tegen man ging, toonden de Franschen zich de besten.
"De verovering van dit huis, dat de Engelschen het "Ferrymans House" noemden, vernietigde de meest geavanceerde positie der Duitschers daar ter plaatse en zal den geallieerden gelegenheid geven over de brug te gaan, wanneer zij willen. De jonge
- 1475 luitenant wordt gedecoreerd."
Als straks Engelsche knapen dit verhaal lezen, zullen zij vader als Kerstmis-geschenk zeker zaniken om een fort, om daarmee "Ferrymans House" te kunnen spelen.
Dat is oorlogstijd!
- 1480 Sir Henry Howard.
LONDEN, 11 Dec. (Reuter.) Sir Henry Howard, gewezen gezant te 's-Gravenhage, is benoemd tot buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister, met het oog op zijn vertrek voor een speciale zending bij den Paus.
- 1485 De debatten in de Italiaansche Kamer.
LONDEN, 11 Dec. (Reuter.) De "Times" zegt in een artikel over de sensationele onthullingen van Giolitti in de Italiaansche Kamer, dat de verklaringen van Giolitti en Salandra duidelijker aantoonen dat al hetgeen tot dusver werd gepubliceerd, dat
- 1490 Duitschland verantwoordelijk is voor den huidigen oorlog.
De aanval van Servië in 1914 en de voorgenomen aanval in 1913 waren agressieve daden, en de oorlog die er uit voortspoot, was een agressieve en geen defensieve oorlog van de zijde van Duitschland en Oostenrijk. Berlijn noch Weenen hebben deze uitspraak van Rome durven tegenspreken.
Zij verbreken de vriendschappelijke betrekkingen met den bondgenoot niet.
- 1495 Integendeel; Duitschland heeft aan Italië de eer aangezien den gewezen Rijkskanselier naar dit land te zenden, om er de Duitsche belangen te behartigen. Niettegenstaande Italië door daden en woorden verklaart, dat het de rechtvaardiging van Duitschland ten aanzien van de beschuldiging, Europa in een oorlog gewikkeld te hebben, niet aanneemt, en het de Duitschers, en niet hun vijanden, beschouwt als degenen, die het
- 1500 kwaad veroorzaakt hebben.
Berichten uit Londen.
LONDEN, 11 Dec. (Reuter.) De Indische Mohammedanen gaan voort met het geven van bewijzen van loyauteit.
- 1505 De raja van Sirmur gaf 1200 pond, de rabob van Loharu 200 kameelen, de eerste minister van Nepal een groot aantal dekens voor de Gurkha's, die in Europa dienen. De hier vermelde gaven zijn alleen de meest typische onder een aantal andere. De nieuwe overwinning ter zee heeft buitengewone geestdrift gewekt in de koloniën en in Indië.
- 1510 De verliezen van Duitschland ter zee worden geschat op vier millioen pond sterling en drie duizend mensen.
Men wist wel, dat de vernietiging der Duitsche kruisers slechts een quaestie van tijd was. Hun voortbestaan werd echter ondergeschikt gemaakt aan een dringende taak, die de voornaamste zeemogendheden te vervullen had, nl. de Duitsche hoofdvloot in te
- 1515 sluiten, het escorteeren der transportschepen, de beveiliging der expeditie-legers, uitgezonden tegen de Duitsche koloniën en het nemen der vijandelijke koopvaardischepen.
Toen dit alles volbracht was, nam de Admiraliteit de minder belangrijke taak ter hand met het verwachte resultaat. Een der eerste gevolgen van de overwinning ter zee is, dat de regeeringstarieven voor de assurantie van ladingen tegen oorlogsrisico gedaald is van 3 guinea'e tot 1½ guinea per honderd.
- 1520 Een nieuw treffend bewijs van de loyauteit der verschillende rassen van ons rijk is het verzoek van de Mohammedaansche hoofden in Oeganda aan de regeering om zich naar Engeland te mogen begeven ten einde zich met 500 man bij het leger te voegen hunne dankbaarheid te toonen voor de weldaden, hun in vreedstijd door de Engelsche bewezen. De hoofden zeggen, dat zij uiterst verlangend zijn om te strijden voor de Engelsche vlag, die boven het grootste gedeelte van Afrika wappert en die zij door geen natie in Europa zouden willen laten vertrapen.
- 1525 Harcourt betuigde den hoofden zijn hartelijken dank en sprak de hoop uit, dat zij en hunne mannen voort zouden gaan Oeganda, waar zij reeds uitstekend hulp hadden
- 1530

verleend ook verder te verdedigen.

1535 Er hadden merkwaardige betoogingen plaats tijdens de opening van de herfstzitting van het parlement te Bombay. De Mohamedaansche leden dienden nl. een motie in, waarin zij verklaarden diep overtuigd te zijn van de rechtvaardigheid van de zaak van Engeland en waarin zij de regeering verzekerden, dat zij konden instaan voor den trouw van de geheele gemeenschap, die hun godsdienst belijdt.

1540 Andere Mohamedaansche leden verklaarden, dat de toekomst van Indië niet af te scheiden is van de zege der liberale beginselen van de Britsche regeering. Van den vorst af tot den boer waren allen geheel en al voor de verdediging der kleine volken tegen brutale aanvallen.

Leden van alle gemeenschappen hebben zich op soortgelijke wijze uitgelaten.

Engeland en Japan.

1545 LONDEN, 11 Dec. (Reuter.) De Japansche minister van marine heeft een telegram gezonden aan minister Churchill, waarin hij de hartelijke gelukwensen van de Japansche sloot overbrengt naar aanleiding van de overwinning der Engelschen bij de Falkland-eilanden.

1550 Churchill antwoordt: "Dat het Britsche eskader aan de Duitschers in den Stillen Oceaan den beslissenden slag heeft kunnen toebrengen is voor een groot deel te danken aan de krachtige, onvermoeide hulp der Japansche vloot.

"De Duitschers zijn thans totaal verdreven, uit het Oosten; hun terugkeer daarheen zal uiterst moeilijk en gevaarlijk zijn."

1555 Churchill betuigde verder namens de Britsche en Australische vloten dank voor de onschatbare hulp van Japan.

Soldatenvrouwen.

1560 Uit de "Times" blijkt ons, dat er onder de vrouwen van soldaten en zeelieden – die uitkeeringen uit de staatskas ontvangen tijdens de afwezigheid harer echtgenooten – ernstige ontstemming heerscht over de bepaling, dat zij onder politietoezicht moeten staan. Het schijnt dat deze bepaling is uitgevaardigd, omdat er nog al dronkenschap onder vrouwen voorkwam. Maar de goeden lijden nu met de slechten en de meeste vrouwen voelen dat toezicht der politie als een vernedering.

Lord Kitchener eere-kolonel.

1565 In 1902, na den Zuid-Afrikaanschen oorlog, is een regiment Irish Guards opgericht als een erkenning van de diensten door de verschillende Iersche linieregimenten bewezen. Van dat nieuwe garderegiment was lord Roberts eere-kolonel. Nu, na den dood van lord Roberts, is deze onderscheiding verleend aan lord Kitchener of zooals het in het officieele benoemingsbesluit heet, aan "Field-Marshal the Right Honorable Horalis Herbert, Earl Kitchener of Khartoum, K. P., G. C. B., O. M., G. C. S. I., G. C. M. G., G. C. L. E., Colonel-Commandant Royal Engineers and Secretary of State for War" (al die letters beduiden onderscheidingen in de verschillende orden). Het regiment Irish Guards bevindt zich ook nu op het oorlogstooneel, onderscheidde zich reeds bij Bergen, aan de Marne, Aisne en nu laatst bij Yperen.

1575 De Britten buiten het Rijk.

1580 Onder de buiten het Britsche Rijk gevestigde Britten is een beweging begonnen om gelden bijeen te brengen, teneinde aan het Rijk een oorlogsschip aan te bieden. Tot dit doel is onder voorzitterschap van lord Selborne een "Patriotic League of Britons Overseas" gevormd, die deze beweging zal organiseren.

ZUID-AFRIKA.

De dood van generaal Beyers.

1585 Prof. dr. H. D. J. Bodenstern schrijft in het weekblad *De Amsterdammer*: Met grote ontroering heb ik kennis genomen van het bericht als zou Generaal Beyers gesneuveld zijn. De biezonderheden ons vermeld laten weinig twijfel over, of de treurige tijding zal blijken waar te zijn. Voor de opstandelingen betekent zijn dood een zeer ernstig verlies en het zou mij niets verwonderen, wanneer het verzet nu spoedig onderdrukt zal zijn. Maar ook voor het gehele Afrikaanse volk is zijn heengaan een zwaar verlies, want het was niet geheel uitgesloten, dat hij eenmaal nog een politieke rol zou spelen in Zuid-Afrika. Hij was nog jong en het was dus niet onmogelijk, dat hij, na een gedeelte van zijn straf te hebben ondergaan, begenadigd zou zijn. Er sullen natuurlijk niet weinigen zijn, die zijn laatste daad zullen beschouwen als een vlek op een overigens zeer eervolle loopbaan, bij het Afrikaanse volk zal hij blijven voortleven als een van de nationale helden. Nu een oordeel uit to spreken over zijn aandeel aan de jongste gebeurtenissen in Zuid-Afrika, is uiterst

moeilijk, omdat wij onbekend zijn met het doel, dat hij voor ogen had en de motieven, die hem ertoe hebben geleid. In het verleden heeft hij zich altijd doen kennen als een ware Afrikaner, rondborstig soldaat meer dan fijn politikus, een man van sterk karakter en van diep godsdienstige aanleg. Zijn openhartigheid was een gevaar voor Botha's politiek en daarom wist deze te bewerken, dat Beyers, toen eenmaal aan Transvaal zelfbestuur was verleend, voorzitter werd van de Volksraad. Door zijn strikte onpartijdigheid won hij hier de achting van alle partijen en wist hij zich zo populair te maken, dat zijn benoeming tot Kommandant-Generaal van de wordende Burgermacht in 1912 van alle kanten met instemming werd begroet. Hoe hoog zijn verdiensten door de Boeren werden gesteld, blijkt uit het feit, dat hij, niettegenstaande hij toen pas 32 jaar oud was, in 1902 als Voorzitter werd verkozen van de vergadering van afgevaardigden, die hadden te beslissen over de vraag, of er al dan niet vrede zou worden gesloten. Van grote zedelijke moed getuigde ook zijn bedanking als Kommandant-Generaal, toen de regeering had besloten tot iets wat hij afkeurde. Er waren dan ook velen, die in hem reeds zagen da toekomstige leider van het Hollands element, nu Botha door zijn politiek hen al meer en meer van zich vervreemde.

In de omgang was hij de beminnelijkheid in eigen persoon, en vele Hollanders zullen zich nog herinneren zijn verblijf in Amsterdam en de prettige oogenblikken in zijn tegenwoordigheid doorgebracht.

Ondanks de jongste gebeurtenissen, of misschien juist meer daarom, zal in de harten van de Hollandse bevolking de naam van Christiaan Beyers blijven voortleven, en met weemoed zal men rij heengaan betreuren, omdat men nog zoveel van hem had verwacht.

Prof. H. D. J. BODENSTEIN.

Een redevoering van De Wet.

Aan het "Westen" ontleent "Neerlandia" het verslag van een rede, die generaal Chr. de Wet den 2den October te Potchefstroom heeft gehouden.

1625 Wij deelen daaruit het volgende mede:
Het ging in de vergadering zeer rumoerig toe. Engelschen en Engelsch-gezinden verstoorden voortdurend de orde.

Om Christiaan was op een kar geklommen en verzocht den toehoorders te gaan zitten, opdat hij alleen getroffen zou worden, als men weer aan het gooien ging, zooals in de kerk, waaruit ze verdreven waren, had plaats gehad.

1630 Ik wil net diegenen sè wat vreedsame burgers op die wijze molesteer, dat een van hulle nog makkelijk een kind des doods van avond mag wees.

Hierop ging er een gejuich van de rustverstoorders op en werd gezongen: "Britons, never, never, never shall be slaves". En weer geschreeuwd en gejuwd en geboed en vuur gespogen. Toen er stilte kwam, zei de generaal:

1635 Dit is nou die beskaafdheid wat jij in Downing Straat en Europa aantref. Maar lieve vriende, dit is onbekend in Suid Afrika en alhoewel dit lang tijd mag neem, hoop ik dat sulke ruwe en onbeskofte, onopgevoede klas nog hulle maniere in Suid Afrika sal verwissel vir die beskaafdheid... Binne 'n jaar sal hier die onbeskaving nog geleer worde om die Afrikaner sij regte te respekteer. Dit belowe ik hulle. (Dawerende toejuiging.) En die Afrikaner sal dit met sij eige hande nog doen. (Toejuiging.)

1640 Ons word nie deur die Regering beskerm nie. Daarvor moet die volk kla. (Toejuiging.). Als ik verkeerd doen of verkeerd praat wat ik ? kan bewijs nie, daar is julle tronk. Julle polisie is hier. Die magistraat is hier en hulle kan dan vir mij straf als ik skuldig is.

1645 Hulle sal nie aan jou durf vat nie, skree 't klomp stemme.

Ik wil begin met 'n inleidings-artikel van die Volkstem. In die artikel werd gesê dat ik sulk 'n grote sondebok is en dat ik gesê heb, dat generaal de la Rey niet deur 'n werd doodgeskiet. Wel ik herhaal dit, ik geloof nie dat dit 'n ongeluk is nie. Ik sé dit nog. (Toejuiging.) En als dit nie 'n ongeluk is nie, dan is dit 'n verregaande onverskilligheid (Toejuiging.)...

1650 Regulaties is onlangs uitgevaardig en daarin word gesê dat jij nie mag praat nie. Maar vriende, onthou, ons is nog nie in Rusland niet. (Toejuiging.) Tot hiertoe was nog altoos geregtig om hulle heilige oortuiging uit te spreek, dog nou wil die regulasies dit bittere gevoel wat daar oor die grondroving in Duits West bezig is, op die manier demp.

1655 (Hier ontstond er weer een geboe en gesing en geskreeuw van wege de oproerstokers.)

Generaal de Wet: Loop! boe in Johannesburg. Daar is julle plek. Alhoewel daar ook fatsoenlike Afrikaners en Engelse is, is dit julle plek waar julle meer kan hoo! dan boe! (Groot gelag en toejuiging.) Mense wat in Downing Straat groot geworde het behoer daar te zees. (Gróót gelag.)

1660 Generaal De Wet vervolgde:

- 1665 Die Regering stel nou voor dat vrijwilligers kan gaan. Wel die vrijwilligers sa die Duitsers nog almal noem en vir hulle dan uitlag. (Toejuiging.) Maar dit is nie a mal vrijwilligers nie. Baing kinders is op skelmagtige wijze van hunne moeders losgeskeur.
- Hierop kwam er een eier nabij de generaal vallen toen de generaal wegens de kreten van afkeuring sê: Nie toe maar mense, ik het nog 'n ander baatje." (Weer groot gelag). Die kinders is teen die wil van die ouers weggeneem.
- 1670 Ik is gereed om onder die wet te buk dog ik is daarop teen, dat die wet sal oortree deur die regering. Die verovering van Duits West is in strijd met die wet wat niet verdediging wettig om die vijand uit die land te hou. Om ons land te verdig, sal ik klaar wees 'n oorlog te voer dog om aan te val, dien ik nie. Ik sal alleen nij regte verdedig.
- 1675 Die bewering, dat die Duitsers oor die grense gekom is nog nie gestoot nie en die parlamentslede het is nog nie eers die wil van in die volk in die saak geneem. (Toejuiging.) Ik het nie van een enkele gehoor wat dit gedaan het. Ik het nie van een enkele gehoor wat dit gedaan het. Sekere liede wil a ter die ekskuus [...]
- 1680 **DENEMARKEN.**
Een buitengewone gezant naar Engeland.
BERLIJN, 12 Dec. (Corr. Norden.) De afdeelingchef aan het Deensche ministerie van buitenlandsche zaken, Clan, gaat als buitengewoon gezant van Denemarken naar Londen, om de scheepvaart- en handelsbetrekkingen tusschen Engeland en Denemarken gedurende den tegenwoordigen moeilijken tijd te behandelen en de regeeling van verschillende hangende quaesties te beproeven.
- 1685 **VEREENIGDE STATEN.**
Amerikaansche vredesvrienden.
1690 LONDEN, 12 Dec. (Eigen bericht.) Volgens een telegram uit Washington aan de "Times" is in den Senaat door verschillende partijen een motie ingediend, waarin wordt aangedrongen op een wapenstilstand van twintig dagen ter gelegenheid van het Kerstfeest in de hoop dat de staking der vijandelijkheden een aansporing zou zijn voor de natiën om de bedoeling en den geest van het Kerstfeest nog eens te overwegen.
- 1695 **Zie verder pag. 7**
- AVONDBLAD. Tweede Blad.**
Over mijnen en het mijnengevaar. II.
- 1700 Het ontstekingsapparaat der mijnen is eenvoudig. Door den stoot, die de mijn van het schip krijgt komt een gewicht in slingering, waardoor een slagveer zich ontspannen kan, die de scherpe slagpin in het slagkwik drijft, hetwelk détonneert en de mijn tot ontploffing brengt.
- 1705 Sommige soorten van mijnen ontploffen reeds wanneer zij een groote helling krijgen waardoor het gewicht uit zijn middenstand raakt. Andere moeten bepaald een schok ontvangen.
- 1710 Wanneer de mijn echter, bij het leggen van het vaartuig af te water wordt geworpen krijgt zij natuurlijkerwijs ook een vrij grooten schok en mag daarbij niet ontploffen. De inrichting welke het mogelijk maakt de mijn veilig te leggen, berust op een zeer eenvoudig principe, hoewel de technische uitvoering meermalen vrij ingewikkeld is.
- In den buitenwand van de mijn vindt een waterdichte klep ligplaats welke klep door een veer steeds naar buiten geduwd wordt.
- 1715 Zoo lang deze klep in buitensten stand staat, kan de slagpin zich niet verplaatsen. Zulks is pas mogelijk, wanneer de klep, tegen de werking van haar veer in, naar binnen gedrukt wordt. Bij het te water werpen der mijn is zij dus ongevaarlijk. Komt zij nu op haar diepte beneden den waterspiegel, dan wordt de klep door den druk van het water naar binnen gedrukt, waardoor de mijn z.g. geactiveerd is. Zij is nu gevaarlijk, daar de slagveer zich door een stoot kan ontspannen. Deze inrichting moet
- 1720 de mijn ook ongevaarlijk maken, wanneer het ankertouw breekt.
- Is dit nl. het geval, dan komt de mijn, die een zeker drijfvermogen bezit, onmiddellijk aan de oppervlakte. De druk van het water op de klep houdt op; de veer drukt weer in buitensten stand, waardoor de slagpin niet kan afgaan en de mijn ongevaarlijk is.
- 1725 Nu heeft men ons in den laatsten tijd verschillende vragen gedaan.
In de eerste plaats deze: Hoe komt het dat de mijnen zoo dikwijls van haar ankers slaan? Kan men het ankertouw niet zóó stevig maken, dat dit niet of slechts zeer sporadisch geschiedt? Het antwoord is betrekkelijk gemakkelijk te geven. Het

- 1730 ankertouw is van het beste materiaal vervaardigd. Wil men dat touw nog sterker maken, dan moet men het dikker, d.w.z. zwaarder maken. De mijn nu heeft een zeker drijfvermogen; daardoor houdt zij het ankertouw op. Maakt men dit touw zwaarder dan moet men de mijn een grooter drijfvermogen geven. Daardoor wordt zij grooter, zwaarder en meer onhandelbaar.
- 1735 Naarmate verder het ankertouw zwaarder wordt of de mijn minder drijfvermogen heeft, zal zij meer onderstroomen. Is er nl. geen stroom in het water, dan staat de mijn ongeveer recht boven haar anker; bij stroom daarentegen komt het ankertouw schuin te staan; de mijn komt daardoor dieper onder de wateroppervlakte. Rijst het water tevens (en vooral in het zuidelijk deel der Noordzee bedraagt het verval 3 à 4 Meter), dan komt de mijn nog verder beneden den waterspiegel.
- 1740 Het is duidelijk dat praktische eischen grenzen stellen aan de dikte van het ankertouw, maar men kan er verzekerd van zijn, dat - na de thans opgedane ervaring - alle gedaan zal worden om de verankering van de mijn te verbeteren.
- 1745 Een andere vraag is deze: Zijn mijnen, die van hun anker geslagen zijn, ongevaarlijk? Zooals wij gezien hebben zijn zij ongevaarlijk, wanneer het mechanisme behoorlijk werkt, en het streven der techniek is er op gericht dit mechanisme zoo volmaakt mogelijk te maken. Nu is evenwel een mijn, die eenige maanden onder water ligt, blootgesteld aan zeer vele invloeden. Het zeewater werkt op het metaal in; galvanische werkingen kunnen daarbij plaats vinden. De mijn groeit aan; allerlei schelpdieren kunnen er zich op vastzetten; er kan wier om de mijn en tusschen het
- 1750 mechanisme beklemd zitten en zoo zijn er zoovele invloeden die - ondanks alle voorzorgen -- oorzaak kunnen zijn, dat het désactiveer-apparaat niet altijd werkt. De losgeslagen mijn is in dat geval gevaarlijk. Verschillende berichten melden dan ook, dat mijnen bij het op het strand of tegen een pier geslagen zijn, explodeerden. Eindelijk vroeg men ons: Wat is het démonteeren van mijnen?
- 1755 Hieronder verstaat men 't volgende: Het geheele afvuurtoestel zit gewoonlijk, als een koker met deksel, in de mijn bevestigd met moeren. Deze moeren zitten aan de buitenzijde der mijn. Draait men die los, dan kan men den geheelen koker met afvuurtoestel uit de mijn halen. Deze (dat wil zeggen: het overgebleven mijnlichaam gevuld met het schietkatoen) is dan volkomen ongevaarlijk en kan gemakkelijk geborgen
- 1760 worden. Het schietkatoen n.l. kan slechts op bijzondere wijze tot explosie gebracht worden. Deze stof, die er uitziet als ruw wit bordpapier, is op zichzelf zóó ongevaarlijk, dat zij met beitels op de draaibank bewerkt kan worden. Alvorens tot démonteeren over te gaan, overtuigt men zich natuurlijk dat het désactiven-apparaat gewerkt heeft, maar ondanks dat - de ervaring heeft het ons
- 1765 helaas op zoo treurige wijze geleerd - kunnen er zich verrassingen voordoen, die het démonteeren niet altijd zonder gevaar maken. Mijnen zijn zeer gevaarlijke vijanden voor schepen. De gevolgen bij het treffen zijn voor oorlogsschepen meestal van ernstiger aard dan voor koopvaardis-schepen. Door de explosie van de mijn n.l. wordt de munitievoorraad meermalen tot ontploffing
- 1770 gebracht, waardoor de groote rampen ontstaan, welke in de laatste zeeoorlogen zoo herhaaldelijk plaats vonden. Een Duitsch blad gaf eenigen tijd geleden - het was kort na het zinken van de "Aboukir", "Cressy" en "Hogue" - een teekening, waarin Engeland voorgesteld werd als een in 't water drijvende man.
- 1775 Boven water was hij zwaar gepantserd, bijna ondoordringbaar, maar onder water in profonds négligé. De teekening was goed, maar het beeld niet zuiver. De teekening toch geeft een juist beeld van alle groote oorlogsschepen, Engelsche zoowel als Fransche of Duitsche. Boven de waterlijn zijn zij zwaar gepantserd; de bescherming tegen het artillerievuur
- 1780 is zoo hoog mogelijk opgevoerd. Maar beneden de waterlijn houdt alle pantsering zeer snel op. Onder water is ook het grootste oorlogsschip buitengewoon kwetsbaar. Wel heeft men getracht door eene verdeling in waterdichte compartimenten, dikwijls ook door een, enkele centimeters dik, schot, geplaatst op grooten afstand van de buitenhuid, de kwetsbaarheid onder water te verminderen, maar de praktijk, en ook de
- 1785 genomen proeven, hebben bewezen dat deze bescherming geheel onvoldoende is. De onderwater-bescherming is zeer zeker een moeilijk probleem, maar toch valt het op dat een groote onevenredigheid bestaat tusschen het gewicht (en het geld) besteed aan de bescherming tegen artillerievuur en dat, besteed aan de bescherming onder water. Het schijnt wel, alsof men zich bij den bouw der groote schepen blind gestaard heeft
- 1790 op het geschut en daardoor niet genoeg aandacht heeft geschonken aan de groote gevaren, die beneden de wateroppervlakte dreigen. Zodoende heeft het moderne slagschip zich niet ontwikkeld tot een harmonisch geheel, maar is het een reus van kracht geworden, doch... met zeer kwetsbare plekken. En daarin ligt ons inziens voor een groot deel de verklaring van het verrassende en

1795 vreemde verschijnsel, dat vier maanden lang een zeeoorlog woedt tusschen de
machtigste natiën, wier vloten geheel gevechtsgereed zijn, zonder dat er één
belangrijke zeeslag geleverd is.
Alle krachtige schepen zijn nog ongedeerd, maar zij liggen opgeborgen, diep in de
havens, achter allerlei versperringen.

1800 De vrees voor de onderzeewapenen, voor de duikboot en de mijnen, verlamt als het ware
elke doorgezette actie. Men vreest die onderzeewapenen meer dan elkanders kanonnen,
en het kan op den duur niet anders of de steeds voortschrijdende ontwikkeling dier
wapenen moet eene algeheele verandering in den bouw der oorlogsschepen ten gevolge
hebben.

1805

DE VROUW. LXXXI.

De vrouwelijke agent van politie.

De "bobby" te Londen heeft sinds paar weken hulp gekregen en wordt nu – onze
Londensche correspondent heeft er gisteren reeds melding van gemaakt – voor het meer
delicate werk bijgestaan door "Women's Police Volunteers".

1810 Weer een wereldstad meer, die de vrouwelijke politieagente een noodzakelijkheid acht.
Vooral in dezen tijd, nu Londen overstroomd is met Belgische vrouwen en meisjes, die
er den weg niet weten, die niet met de taal op de hoogte zijn en die dus extra hulp
en extra bescherming behoeven tegen de gevaren van een groote stad.

1815 Voor hulp en bescherming van vrouwen in het algemeen is de politieagente meer in het
bijzonder aangewezen.
Ook wij kennen hare werkzaamheden, al treedt zij in Holland onder een anderen, minder
officieelen naam op. Wat is b.v. een vrouw, die het z.g. stationswerk verricht,
anders dan een politie-agente? En zoo is er meer, dat vroeg of laat ook bij ons zal
worden georganiseerd tot een staf van politiedienaressen met een eigen administratie,
een eigen uniform, eigen dienstregelingen en wat dies meer zij.

1820 De Londensche W. P. V., die hare initialen in gouden letters op de schouders dragen,
zijn gekleed in net blauw uniform, model Norfolk; haar hoofd is gesierd met het dames
nogal eens flatterende dophoedje.

1825 Hoewel de W. P. V. voor een groot deel het werk is van de Engelsche kiesrechtvrouwen,
zijn hare leden toch niet allen vcorstandsters van vrouwenkiesrecht. Ten tweede zijn
de dames ook geen officieele politieagenten. Zij kunnen bekeuringen doen en
vermaningen ten beste geven, maar ter gevangenis leiden mogen ze niet – tenminste nog
niet. Ook maakt men nog geer haast om dit laatste doel te bereiken, omdat, de W. P.
1830 V. nog slechts in wording is. Officieele erkenning wordt niet eerder gevraagd, dan
wanneer kan worden bewezen aan de autoriteiten, dat men deze ook verdient en dat er
werk wordt verricht van maatschappelijk belang.

Ongeveer vijftig vrouwen zijn reeds aan het werk en bij ondervraging bleek, dat zij
haren arbeid zeer interessant vinden en dat haar uniform overal respect afdwingt.

1835 Zelfs werkt haar verschijnen bij een straatrelletje kalmeerend op de opgewonden
gemoederen. Maar dat wel veranderen, zoodra het nieuwtje eraf is.

Onaangenaam is het voor haar te moeten, werken, in een wijk, waar zij goed bekend is.
Evenals haar mannelijke collega's staan zij daar bloot aan de gewoonlijk
gemoedelijke, maar minder aangename bespottung van vrienden en kennissen, die dien
arbeid niet naar waarde schatten en er meer een soort van "interessant doen" inzien.

1840 Alle vijftig politie-beambten spreken Fransch, zoodat zij in den korten tijd, dat zij
werkzaam zijn, reeds de vraagbaken zijn geworden van de vluchtelingen, die zich tot
nu toe vruchteloos tot de slechts Engelsch sprekende bobbies wendden.

Miss Damer Dawson staat aan het hoofd van de W. P. V., waarvan de kantoren gevestigd
1845 zijn in Cannon-row, Westminster.
Een dergelijk corps werd ook te Croydon en te Brighton opgericht.

Nederland en de oorlog.

Verkeer met Duitschland.

1850 Onze correspondent te Oldenzaal schrijft: Van een ingezetene, die telkens met zijn
buitenlandsch paspoort, gelegaliseerd door den burgemeester dezer gemeente, de
Duitsche grensplaats Gronau bezoekt, vernamen we, dat er, behalve het gewone
afstempelen van den pas op de heen- en de terugreis, thans nieuwe formaliteiten door
de "grensbewakers" in acht worden genomen. In tegenwoordigheid van enkele militairen
1855 moet de Nederlandsche bezoeker verklaringen afleggen omtrent: de Duitsche plaats,
welke hij wenscht te bezoeken, het doel van zijn reis, zijn beroep of betrekking, den
duur der reis in 't buitenland enz., terwijl hij bij zijn terugkomst nogmaals
ondervraagd wordt en tevens een verklaring moet teekenen, dat hij zijn paspoort in
ongeschonden staat heeft terug ontvangen.

1860

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

De aanhouding van mr. Van Rossem.

1865 Omtrent de aanhouding van mr. C. P. van Rossem uit Rotterdam, wegens het verspreiden van een tegen Duitschland gericht pamflet, vernemen wij nog, dat de ontdekking van den dader het werk was van de recherche van het hoofdbureau te Amsterdam. Deze slaagde erin den drukker zoowel als den uitgever van het geschrift op te sporen. Te Amsterdam hadden o. a. de Duitsche en de Oostenrijksche consul een dergelijk geschrift ontvangen.

Laatste Berichten.

1870 Onze gezant in Frankrijk.

Wij vernemen, dat Hr. MMs. gezant in Frankrijk, ridder De Stuers, heden uit zijn tijdelijke standplaats Bordeaux naar Parijs terugkeert, zulks inverband met de overbrenging van eenige Fransche regeeringsdiensten van daar naar de hoofdstad.

1875 De Spion!

Wij hebben heden de "spion" gesproken, die gisteren te Emmerik uit den trein naar Nederland werd gehaald.

1880 Het was natuurlijk een vergissing. Een officier, die geen portret, maar slechts een briefje met een niet zeer duidelijken naam daarop – een naam die eenigzins leek op dien van onzen zegsman, –

Toen die naam werd afgeroepen meldde onze "spion" zich aan. Hij werd meegenomen, en naar de Kommandatur gebracht. Maar hij verzekerde ons, dat hij zeer voorkomend werd behandeld, niet langer werd gehouden dan noodig was, om het "noodlottige misverstand" te doen ophelderen, en daarna onmiddellijk in de gelegenheid werd gesteld zijn reis voort te zetten.

1885 Toch is dit jagen op spionnen – en vooral het aanhouden van dood-onschuldige reizigers, – zeer onaangenaam.

Het bezoek van minister Bosboom aan Soesterberg.

1890 Naar wij vernemen heeft bij het bezoek van den minister van oorlog aan het interneeringskamp te Soesterberg het voorval, dat een gewapend optreden der bewakingstroepen noodzakelijk maakte, een punt van bespreking uitgemaakt. In verband met de maatregelen en werken betreffende een zoo goed mogelijke huisvesting van de geïnterneerden van Soesterberg en Harderwijk, was de minister bij het opnemen van den toestand vergezeld van generaal-majoor Stuton, inspecteur van het geniewapen van zijn departement.

DE OORLOG.

Op Zee.

1900 Slag bij de Falklandeilanden.

Uit Berlijn wordt ons gemeld: De Amerikaansche berichten over den zeeslag bij de Falklandeilanden spreken van zes Engelsche slagschepen, die daaraan deelnamen. De "Scharnhorst" vocht tot het allerlaatste en ging met man en muis naar den kelder. Graaf Von Spee is te zamen met twee zijner zonen omgekomen.

1905 De "Good Hope".

Een officier van de "Glasgow", den kruiser, die bij den zeeslag bij Coronel aan de Chileensche kust, wist te ontkomen, geeft in de "Times" een verhaal over dezen slag. Hij vertelt dat aan de Braziliaansche kust de "Good Hope" en de "Monmouth" zich bij de "Glasgow" voegden. Hoe men met den hulpkruiser "Otranto", een eskader van vier schepen dus langs straat Magelhaen naar den Stillen Oceaan voer en hoe men toen vernam, dat de beide Duitsche gepantserde kruisers "Gneisenau" en "Scharnhorst" waarschijnlijk zouden trachten zich te vereenigen met de kruisers "Leipzig",

1915 "Dresden" en "Nurnberg". De "Glasgow" stoomde naar Coronel en Valparaiso en verliet op 1 Nov. na een tweede bezoek de haven van Coronel. 's Middags te vier uur werd toen de nadering der vijandelijke schepen gesignaleerd en onmiddellijk gingen de Duitsche schepen over tot de vervolging van den Engelschen kruiser, maar deze stoomde in volle vaart naar de afgesproken verzamelplaats van het Britsche eskader, onderwijl draadloos het vlaggeschip de "Good Hope" waarschuwend. Het eerst bereikte de

1920 "Glasgow" de "Monmouth" en "Otranto", een uur later de "Good Hope". De zon begon reeds onder te gaan en de Engelsche schepen teekenden zich tegen den horizon af, wat dus een voordeel voor de Duitschers was.

"Ik dacht echter niet, dat de vijand ons voor den volgenden dag zou aanvallen",

1925 schrijft de officier van de "Glasgow". Maar wij naderden elkaar hoe langer hoe meer. Ongeveer 6 uur 40 opende de voorste Duitsche kruiser het vuur uit zijn 20 c.M. kanonnen. De granaten suidden over ons heen of sloegen voor ons in, enkele slechts

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

ong. 450 M. van ons af. Het schieten der Duitschers wekte den indruk, uitstekend te zijn. Spoedig zwenkte de "Otranto", die niet berekend was op een gevecht tegen oorlogsschepen, af naar het Z.W. Wij komen nog dicht bij de Duitse schepen en om 1930 zeven uur openen wij het vuur. De vijand antwoordde met snelle salvo's, moorddadig vurend, vooral op ons en op de "Monmouth" die vóór ons stoomde. Er viel niet veel te twifelen aan den afloop. De granaten bleven om ons heen suizen, en enkele sprongen vlak boven ons, waarbij dan de granaatscherven in alle richtingen vlogen. Ongeveer 10 minuten daarna kwam ook de arme "Monmouth" uit de gevechtlijn 1935 en viel een paar honderd meter naar het westen af; ik zag toen dat zij leelijk geraakt was. Zij leek wat te hellen en te slingeren; haar voortoren stond in brand. Zij kwam weer terug in de linie, en viel toen af naar het oosten, al maar door met haar 15 c.M.-stukken vurende. Kort daarop werd bemerkt, dat de "Good Hope" in brand stond, ook al bij den 1940 voortoren. Zij leek oostwaarts aan te houden of af te zakken, d.i. naar den kant van den vijand. Gedurende al dezen tijd onderhielden wij een onafgebroken vuur op den vijand uit onze 15 c.M. en 10 c.M. stukken. Maar door de onstuimige zee, ons slingeren en de toenemende duisternis was het 1945 onmogelijk, te zien, waar onze granaten vielen. Wij konden enkel vuren op het flikkeren van hun kanonschoten, en dat natuurlijk alleen wanneer de zware deining ons toeliet, die flikkeringen te zien. Tegen half-acht – ik stond toen bij de 15 c.M.-stukken achteruit – voelde ik dat een granaat ons benedendeks trof. Het projectiel scheen aan den anderen kant het schip 1950 weer te hebben verlaten: maar dat was niet het geval, en ik wachtte op de ontploffing. Ik dacht dat de planken omhoog zouden gaan; maar ik zag niets gebeuren. De "Good Hope" zwenkte meer en meer weg in oostelijke richting; de voorsteven brandde hevig. Plotseling kwam er een ontploffing. Wrakstukken, vlammen en vonken sloegen tot 200 vt. hoog; en de ontploffing die ter hoogte van den achtersten schoorsteen plaats 1955 greep, kon bij ons aan boord duidelijk worden gehoord. Enkelen van onze mannen dachten, dat het het vlaggeschip van den vijand was, dat in de lucht vloog, zoo dicht waren wij er bij geraakt. Even later zag ik niets meer van de "Good Hope"; en zij heeft ook geen schot gelost. De "Monmouth" begon vaart te verliezen en wij moesten stoom minderen, ten einde niet 1960 den kogelregen te krijgen voor haar bestemd. De vijand verwijderde zich thans en begon zijn vuur op ons te richten. Wij bleven het beantwoorden zolang wij konden; de afstand bedroeg nu 4500 yards. Iedereen was merkwaardig kalm, net als bij een oefening. Weer een granaat trof onzen tweeden schoorsteen, en daarbij werden drie of 1965 meer mannen gekwetst. Ik kan het wonder van onze ontsnapping niet begrijpen; en dat zal niemand ooit kunnen. Wij werden in het geheel door vijf granaten, van de 600 op ons gerichte, bij de waterlijn geraakt, maar – vreemd genoeg – geen enkele maal op een gevaarlijke plek; onze kolen reddden ons, daar we niet gepantserd waren. De schrijver vertelt dan verder, dat de "Monmouth", die niet langer vuurde, 1970 noordwestelijk stoomde. Het bleek uit signalen, dat het schip water maakte in het voorschip. De "Glasgow" volgde dus de "Monmouth" dichtbij. De schrijver zag toen den vijand weer naderen. De Duitse schepen waren op ongeveer 6000 yards afstand in regen, mist en duisternis. In volle vaart stoomde de "Glasgow" voort, van de 1975 "Monmouth" hoorde men niets, zij was in den rook van de "Glasgow" verborgen. Een half uur later zag men nog flikkering van kanonnen en het schijnsel van een zoeklicht, dat echter na enkele seconden verdween. De "Glasgow" stoomde nu verder in de richting van de straat Magelhaen om het slagschip "Canopus", dat van het zuiden zoude komen, te waarschuwen, en dat we op 200 mijlen verderen afstand ontmoetten. Zoo was de "Glasgow" ontkomen.

1980

RUSLAND.

Wat doen de Russen in de Boekowina?

Deze vraag stelt de Zwitsersche kolonel Teyler in het "Journal".

In het begin van den oorlog schenen de Russische troepen in de Boekowina een 1985 linkerflankdekking te vormen van de legers, die naar Lemberg in opmarsch waren. Er bevonden zich daar n.l. Oostenrijksche troepen, die offensieve bedoelingen schenen te hebben tegen Bessarabië en tevens de Russische verbindingslijnen konden bedreigen. Sindsdien is de toestand veranderd. De Oostenrijksche strijdkrachten in de Boekowina kunnen voor de Russen geen gevaar van betekenis meer zijn. Het is een 1990 nevenoperatietooneel geworden; de daar plaats hebbende actie kan geen invloed hebben op de beslissende gebeurtenissen in Polen. Welke betekenis heeft die hernieuwde bezetting door de Russen van Tspornowitj dan? Zijn de Russische strijdkrachten zoo

1995 overvloedig, dat men zich de weelde kan veroorloven den vijand overal aan te tasten
zonder gevaar te loopen te weinig krachten te kunnen inzetten om den voornaamsten
tegenstander te verpletteren? Of wel zou het een strategische fout zijn dat hier een
2000 leger op een nevenoperatieterrein wordt gelaten en dus onttrokken aan de
hoofdoperaties? Van groot belang is natuurlijk hoe sterk het aldus op dit
gevechtveld gehouden effectief is en welk strategisch doel men er mede denkt te
verkrijgen. Indien deze troepenmacht slechts locale successen behaalt in verafgelegen
2005 streken, dan is het een verloren troepenmacht. Maar, indien zij aan Rusland het bezit
verzekert van een provincie met Roemeensche elementen, zoodat Rusland tot de
Roemeensche regeering kan zeggen: "Die provincie is de uwe, indien gij optrekt tegen
Oostenrijk om dit bovendien Zevenburgen af te nemen", dan worden die operaties in de
Boekowina in strategisch opzicht van groot belang. Dan zou de Russische actie in de
2010 Boekowina van politieke aard zijn, maar een strategisch doel hebben. Een fout zou
die detachering van troepen slechts zijn, indien het te behalen strategische
voordeel niet ruimschoots opweegt tegen het nadeel, verbonden aan het dientengevolge
over minder troepen kunnen beschikken in Polen.

2010 **BELGIË.**

De Belgische onderzoekings-commissie.
De Belgische onderzoekingscommissie, onder voorzitterschap van den heer Cooremans,
omtrent de schending der regelen van het volkenrecht, de wetten en gebruiken van den
oorlog, heeft, onder dagteekening van 10 November j.l., uit Havre haar zesde verslag
2015 aan den heer Carton de Wiart, minister van justitie, uitgebracht.
Het stuk geeft voornamelijk openbaarheid aan eenige proclamatiën, uitgegaan van den
bevelhebber van het invallende Duitsche leger, om te doen uitkomen dat overal waar
het Duitsche leger tegenstand ontmoette, moorden, brandstichting, roof en verwoesting
zijn begaan. "Waar – luidt 't letterlijk – "een Duitsch corps, waar patrouilles aan
2020 den ingang van een dorp ontvangen werden met gewerschoten door soldaten behoorende
tot geregelde troepen, die zich vervolgens moesten terugtrekken, de bevolking wordt
daarvoor verantwoordelijk gesteld: de burgers worden beschuldigd geschoten of tot de
verdediging medegewerkt te hebben, en, zonder eenig onderzoek, wordt de plaats
overgeleverd aan roof en brand en wordt, een gedeelte harer inwoners uitgemoord."
2025 De commissie schrijft verder, dat de feiten, welke zij sedert haar 3e rapport van 10
Sept. j.l. heeft vastgelegd, hare conclusiën slechts bevestigden.
"Het schandelijk bedrijf in alle deelen van het grondgebied begaan, draagt een
zoodanig algemeen karakter, dat de aansprakelijkheid daarvoor op het geheele Duitsche
leger kan gelegd worden. Zij geven slechts toepassing aan een vooraf beraamd stelsel,
2030 de uitvoering van voorschriften die van de vijandelijke troepen, in België
opgetreden, maakten: "een horde barbaren en een bende brandstichters".
De Commissie deelt ten slotte mede, dat zeer spoedig nieuwe rapporten aan den
minister zullen worden ingezonden, verslagen, welke kern zullen in staat stellen zich
rekenschap te geven van den ernst der daden door de troepen in andere deelen des
2035 lands bedreven, inzonderheid in de provinciën Luik, Namen, Henegouwen en Vlaanderen.
Het rapport draagt de onderteekening van den voorzitter Cooreman, den ondervoorzitter
graaf Goblet d'Alviella, de secretarissen Cr. Ernot de Bunswyck en Orts.

2040 **DUITSCHLAND.**

Het aftreden van Von Moltke.
Van bijzondere rijde wordt ons gemeld, dat Von Moltke's aftreden als chef van den
generalen staf samenhangt met een verschil van meening tusschen den Keizer en Von
Moltke. Laatstgenoemde wilde dat het veldtochtsplan zich tegen Verdun zou
concentreeren, dat men daar zou doorbreken en door een noordwaartsche beweging de
2045 Engelschen tot den terugtocht dwingen. De Keizer daarentegen was voor het plan om
noordelijk bij Calais door te breken, en zijn gunsteling, Von Falkenhayn, de
waarnemende chef van den staf, werkte dit plan uit, met het bekende resultaat van
Dixmuiden, Ieperen en de Yser.
Er is op dit oogenblik slechts één veldheer, die machtig genoeg is, om niet door de
2050 omgeving des Keizers aangetast te worden, en dat is Von Hindenburg.

Brand in een kazerne te Kiel?
LONDEN, 12 Dec. (Reuter.) De "Daily Express" publiceert, in een speciale editie, een
telegram uit Kopenhagen, meldende dat de Gottorp-kazerne te Kiel door brand volkomen
2055 vernietigd is.
De oorzaak van den brand wordt geheim gehouden.

ENGELAND.

Uitvoer naar het vasteland.

- 2060 De "Times" acht het noodig nog eens weer de aandacht te vestigen op den uitvoer van cacao en koffie uit Engeland, naar de neutrale buurlanden van Duitschland, nu het wel noodig werd geacht den uitvoer van thee te verbieden. Met de neutrale buurlanden bedoelt de "Times" in de eerste plaats ons land, niemand anders geniet de eer van een bespreking. Maar nadat de "Times" eerst gewezen heeft op den aanzienlijken uitvoer
- 2065 van thee in September en October van Engeland naar Nederland (733 800 p. in September en October 1913 en 11,444,000 p. in Sept. en Oct. 1914) en van Nederland naar Duitschland (ruim een millioen in 1913 en van 16,300,000 p. in 1914) wijst het blad erop, dat Duitschland over Nederland eveneens zich op groote schaal van cacao en koffie heeft voorzien. En dat wel uit de Engelsche voorraden. Immers, zoo vertelt de
- 2070 "Times", werden uit het Vereenigd Koninkrijk in October en November 1914 uitgevoerd ruim 9.5 millioen p. ruwe cacao tegen slechts ruim 2.5 millioen p. in 1913, terwijl de export van koffie alleen naar Nederland in de beide genoemde maanden steeg van 20,966 cwt in 1913 tot 83,087 cwt in 1914.
- 2075 De "Times" acht het noodig om deze cijfers te publiceeren, omdat men in Engelsche handelskringen van oordeel is, dat een uitvoerverbod van geen waarde is, omdat de neutrale landen, van Europa zich toch wel op andere markten zouden kunnen voorzien. De Engelsche theemarkt bijv., zoo merkt men op, lijdt onder de uitsluiting van de koopers der neutrale landen, terwijl het Duitschland toch niet onmogelijk wordt gemaakt zich van het noodige te voorzien. De "Times" meent nu echter, dat de groote
- 2080 en goedbetaalde inkoop op de Engelsche markt door de Nederlandsche kooplieden toonen, dat men toch wel ten zeerste de Engelsche voorraden noodig heeft. Het blad trekt geen conclusie, maar de bedoeling van het artikeltje is zeker wel duidelijk.

VEREENIGDE STATEN.

- 2085 In zake spionnenvrees.
Men schrijft ons uit Kampen:
Dat ook aan de overzijde van den Atlantischen Oceaen de spionnenvrees tot dwaze verdenking aanleiding kan geven, bewijst de tragi-comische ervaring van onzen oudstadgenoot, den 22-jarigen A. van den Boom. Met zijn vriend, den heer J. Weis, eveneens Hollander, had hij zonder het te vermoeden, ernstige verdenking op zich
- 2090 geladen. Beiden werden zoowaar als Duitse spionnen beschouwd en op dien grond in hun woonplaats, Zuider-Niagara Falls, gearresteerd, waar zij van een vriendenclub afscheid zouden nemen alvorens te vertrekken naar New-York en van daar naar "das grosse Vaterland", zooals autoriteiten vreesden.
- 2095 Bij het voorloopig onderzoek kreeg men al dadelijk den indruk, dat men een goede vangst had gedaan. Had men op den heer Van den Boom niet het Duitse Witboek gevonden, en zei dat feit niet genoeg?
Nu wil het geval, dat zoowel de heer Van den Boom als de heer Weis zeer bekende figuren zijn in Zuider-Niagara Falla en daar een goeden naam hebben.
- 2100 Hun arrestatie verwekte dan ook heel wat verbazing en opschudding. Wie had ooit in deze twee degelijke jonge mannen Duitse spionnen vermoed?
Intusschen, men had hen nu vast en men zou met deze "Hollanders van Duitse afkomst" wel eens afrekenen.
- 2105 Een nader en nu minutieus onderzoek had plaats en bewees dat overdreven spionnenvrees den militairen autoriteiten parten had gespeeld.
Van den Boom en Weis, de "Hollanders van Duitse afkomst" bleken beiden "every inch a Dutchman" te zijn. Hun reis naar New-York beoogde geen repatriëering, allermint naar "das grosse Vaterland". Beiden gingen naar een hoeve in de buurt van New-York, door den heer Van den Boom gekocht. Dat het eenmaal verstoorde afscheid van de
- 2110 vriendenclub nu, na de comische arrestatie, dubbel hartelijk was, laat zich denken.

FRANKRIJK.

Terecht gewezen.

- 2115 Van geachte en bevriende zijde zendt men "Het Centrum" een exemplaar van de jongst ontvangen "Revue pratique d'Apologétique" te Parijs, waarin een antwoord voorkomt op het dwaze geschrijf over ons land in de vorige aflevering.
De redactie deelt mee uit Holland een zeer interessant schrijven te hebben ontvangen, over het idee - "een geheel persoonlijk idee" - van een harer medewerkers, die, na te hebben gewaagd van Hollands "twijfelachtige neutraliteit", had te kennen gegeven, dat
- 2120 sommige Katholieke gewesten van ons land zich na den oorlog zonder veel moeite bij België zouden laten voegen en wij dan maar in ruil voor onze "twijfelachtige neutraliteit" vergoeding van grondgebied aan Duitschland moesten vragen!
Dit "idee" nu wordt in het schrijven uit Holland krachtig weersproken en den

- medewerker der "Revue" duidelijk gemaakt, hoe ongerijmd zijn beweringen waren.
- 2125 Met hart en ziel – aldus in hoofdzaak het schrijven – zijn de Limburgsche en Brabantsche Katholieken gehecht aan het Nederlandsche vaderland en hun gracieuse Souvereine. Niemand denkt aan afscheiding. Ons gouvernement is wel protestantsch, maar indien Frankrijk zulk een gouvernement bezat, een gouvernement, dat een zoo
- 2130 hoge opvatting van vrijheid en verdraagzaamheid bezat, zouden wij niet (zooals wij overigens gaarne doen) gastvrijheid hebben behoeven te verleenen aan duizenden mannelijke en vrouwelijke kloosterlingen uit Frankrijk. En wanneer men ons de Katholieke provincies zou willen ontnemen, dan zouden de Brabanters en Limburgers in het eerste gelid staan, om ze te verdedigen.
- 2135 De schrijver wijst dan op hetgeen Nederland thans doet en gaarne doet voor België, dat wij bewonderen en liefhebben als een ongelukkige zuster-natie, om vervolgens met nadruk het verwijt van onze "twijfelachtige neutraliteit" af te wijzen. Er is geen enkel feit aan te voeren, dat deze beschuldiging kan staven. Integendeel, Nederland is voor geen offer teruggedeinsd, om zijn onzijdigheid nauwgezet te handhaven. Ons leger is terstond gemobiliseerd en onze grenzen worden streng bewaakt. In onze acht
- 2140 interneeringskampen herbergen wij 32,000 Belgen, 2000 Engelschen, eenige honderden Franschen en bijna 2000 Duitschers. Niemand wordt bevoorrecht. Daarbij zijn de bepalingen op in- en uitvoer voor alle grenzen dezelfde. Zelfs heeft de Regeering den staat van beleg afgekondigd in de aan Duitschland grenzende gewesten en all© graan en meel in tal van grensgemeenten in beslag genomen. "Het leger en de natie – dus
- 2145 besluit de Nederlandsche schrijver zijn welverdiende terechtwijzing – zijn vast besloten het voorbeeld van België te volgen, van welke zijde de aanval kome." De redactie van de "Revue" plaatst hij dit schrijven eenige waardeerende woorden voor ons land, verklarende te gelooven aan het volmaakte loyalisme van alle onderdanen der Koningin Wilhelmina en aan de oprechte onzijdigheid van haar edel land.
- 2150 De regeering te Parijs terug.
De "Temps" van 8 December meldt, dat den 9en de regeering met president Poincaré te Parijs zou terugkeeren. Alleen de minister van oorlog blijft voorloopig nog te Bordeaux.
- 2155 Men zal zich herinneren, dat de beslissing over de terugkeer van de regeering geheel was overgelaten aan generaal Joffre. Officieel is dit bericht echter nog niet.
- De Staat kleedt den soldaat.
- 2160 Er schijnt in Frankrijk nogal verwarring voor te komen bij de toedeeling van warme kleeren aan de soldaten. Maar van samenwerking tusschen de particuliere comités en vereenigingen is geen sprake, met het gevolg, dat sommige onderdeelen twee, drie bezendingen krijgen en andere niets.
- 2165 De "Temps" wijst hierop en zegt in verband met dezen toestand: Op den staat rust des plicht den soldaat te kleeden en hem van alles te voorzien. Het mag niet voorkomen, dat de particuliere edelmoedigheid moet aanvullen waar de staat tekort schiet of wel de taak van den staat overneemt. Het particulier initiatief kan zorgen voor extra's, welke strenge winterkou kan noodig maken. En daarbij moet de administratie, zonder particulier initiatief in het minst te belemmeren of aan banden
- 2170 te leggen, medewerking en hulp verleenen. De particuliere giften zijn in twee soorten te verdeelen; óf het zijn zendingen van vrienden of familieleden aan een bepaald persoon, óf het zijn bezendingen aan den commandant van een onderdeel. In beide gevallen komen de giften niet aan de bestemming. Maar daarnaast zijn
- 2175 duizenden soldaten, anonymi, wien niemand iets zendt. Voor dezen, meent de "Temps", moet een centraal bureau worden ingesteld, dat eenerzijds bezendingen in ontvangst neemt en anderzijds van da militaire autoriteiten geregeld opgaven krijgt van de afdeelingen, waarbij behoefte aan een of ander bestaat. Een uitnemend middel blijkt ook te zijn, om aan detachementen, die van de depots naar het front gaan, het noodige
- 2180 mee te geven voor de afdeeling, waarbij zij zijn ingedeeld.
- De lichter 1916.
De noodige maatregelen zijn genomen voor de spoedige inschrijving van do dienstplichtigen voor de lichter-1916. Een en ander is zoo geregeld, dat de lichter
- 2185 20 aart zal kunnen komen om geoefend te worden. De dienstplichtigen uit de door den vijand bezette gemeenten moeten zich laten inschrijven in hun tijdelijke woonplaats.

ITALIË.

- 2190 Turkije en Italië.
ROME, 12 Dec. (Reuter.) De "Idea Nazionale" verneemt, dat Turksche soldaten het Engelsche consulaat te Hadeidah binnendrongen. De consul vluchtte in het Italiaansche consulaat. De Turken braken de deur daarvan open, verwondden den kawasj en haalden den Britschen consul er uit.
- 2195 De "Idea Nazionale" vraagt de regeering krachtig op te treden tegenover zulk een belediging.

RUSLAND.

- Een treinbotsing.
- 2200 BERLIJN, 12 Dec. (Corr. Norden.) Aan de "Deutsche Tageszeitung" wordt over Genève gemeld: De "Figaro" verneemt uit Petersburg berichten over een botsing van twee met bommen geladen treinen met te zamen 72 wagens. De ontploffing der bommen was zoo ontzettend, dat de wagens volkomen werden vernield. Op 60 K.M. afstand werd de ontploffing vernomen. Een nader onderzoek is onmogelijk, omdat van het personeel van
- 2205 den trein niemand in het leven is gebleven.

BALKAN-STATEN.

- Verkeer geschorst.
- 2210 BERLIJN, 12 Dec. (Corr. Norden.) Ten gevolge van het in de lucht springen van de brug over de Wardar, tusschen Demir Kapoe en Miroftsje maakt, volgens berichten in de Zwitsersche bladen, de directie van den Oriëntspoorweg te Saloniki bekend, dat tot nader order goederen- en personenverkeer tusschen Saloniki en Uskoeb is geschorst. Ongeveer 400 Bulgaarsche komitadjis, die met 14 munitiewagens uit de omgeving van Stroewitsa het Nieuw-Servisich grondgebied waren binnengedrongen, deden de brug
- 2215 springen, nadat zij de zeven man, die de wacht hielden bij de brug, hadden gedood.

BEURS EN NIJVERHEID.

- Uit Engeland.
- 2220 In de vorige editie werd gesproken van een verbruik van £200 millioen chemicaliën in Engeland ten behoeve der katoenindustrie. Bedoeld was echter, dat op het verbruik van chemicaliën een industrie ter waarde van £200 millioen berust. Het bedrag dat voor chemicaliën wordt aangewend, maakt hiervan slechts een klein onderdeel uit, n.l. ca. £2 millioen.
- 2225 Maximumprijzen voor metalen in Duitschland.
De Deutsche Bondsraad heeft thans maximumprijzen voor sommige metalen vastgesteld en wel voor koper, messing, brons, aluminium, nikkel, antimonium en tin. Deze metalen zijn noodig voor het gieten van geschut, patroonhulzen etc. Voor geraffineerd en electrolytisch koper is de prijs vastgesteld op een maximum van Mk. 200 per 100 K.G.,
- 2230 voor oudkoper op Mk. 185, voor koperafval op Mk. 170. Voor messing bedragen de maximumprijzen Ma. 130 -145 (eerstgenoemde prijs geldt o.a. voor hulzen van afgeschoten patronen), voor brons Mk. 150-175, voor aluminium Mk. 280-325, voor nikkel Mk. 450, voor antimonium Mk. 150, voor tin Mk. 475 per 100 K.G.
- 2235 Voorts is bepaald, dat een ieder die voorwerpen in zijn bezit heeft, welke van de bovengenoemde metalen zijn vervaardigd, verplicht zal zijn deze ter beschikking der autoriteiten te stellen, tegen de bovengenoemde prijzen, zoodra de regeering ze mocht opvorderen.
- 2240 Wie tot hoogere dan de genoemde prijzen of doet of voorraden verbergt of niet dadelijk gehoor geeft aan het bevel tet inlevering, wordt gestraft met gevangenis van hoogstens een jaar, een geldboete van Mk. 10,000 of wel met boete zoowel als gevangenisstraf.
- 2245 Uit deze bepalingen blijkt wel, dat de nood op dit gebied begint te nijpen. Intusschen zal men zich nog geruimen tijd kunnen behelpen met het versmelten van oude voorraden. Wij herinneren er een, dat in het "B. T." eenigen tijd geleden werd berekend, dat de hoeveelheid koper die in pasmunt, machinedeelen etc. in Duitschland aanwezig is, voldoende zou zijn om ongeveer een jaar lang in de behoefte te voorzien.
- 2250 De Russische uitvoer en de oorlog.
Nu de Oostenrijksche en Deutsche grenzen voor den Russischen handel zijn gesloten, de Dardanellen zijn versperd en de haven in Archangel is dichtgevroren, is Rusland vrijwel geheel van de buitenwereld geïsoleerd. Alleen via Wladiwostock en via Zweden en Noorwegen kan eenige import plaats vinden, dit laatste langs bergsporen met smal spoor, die nooit op dergelijk verkeer waren ingericht. Met zeer groeten spoed wordt intusschen gewerkt aan een nieuwe spoorwegverbinding met Zweden via Haparanda,

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 december 1914

2255 waardoor het mogelijk zal zijn het vervoer af te leiden, dat anders over de Oostzee gaat, die nu door de Duitsche oorlogsschepen wordt beheerscht. Wel zal ook dit een geweldige en kostbare omweg zijn, doch onder de gegeven omstandigheden zal de lijn niettemin goed diensten kunnen bewijzen. Reeds thans is het verkeer via Finland, dat gedeeltelijk zonder gebruikmaken van spoorwegen moet geschieden, sterk toegenomen. In
2260 verband daarmee doet zich in Finland een sterk tekort aan wissels op het buitenland gevoelen, ter betaling van de ingevoerde goederen. Thans is het de Privatbank in Helsingfors gelukt, onder medewerking van Finland Bank en van de Zweedsche Ryksbank een valutaleening van Kr. 5 millioen in Zweden af te sluiten bij Sveriges Privata Centralbank, tegen welk crediet uit Finland getrokken zal kunnen worden ter betaling
2265 van goederen die na het uitbreken van den oorlog zijn ingevoerd.

Turksche fondsen.

KONSTANTINOPEL, 11 Dec. (Reuter.) De Turksche regeering heeft voor den duur van den oorlog verboden de uitbetaling van bedragen voor renten en delging van Turksche
2270 Staats- en gemeentelijke leeningen en van dividenden van Turksche naamlooze vennootschappen aan onderdanen van oorlogvoerende staten.
Aan onderdanen van neutrale staten wordt alleen te Konstantinopel uitbetaald. De rente van in Duitschland en Oostenrijk-Hongarije geplaatste leeningen wordt echter evenals vroeger uitbetaald op de uitbetalingskantoren in die landen.
2275